

MAGYAR UMBRIA

Könyvek.

*P. Takács Ince O. F. M.: SZENT FERENC RENDJE. Történelmi áttekin-
tés. Kiadja: a Magyarországi Szentföldi Biztosi Hivatal. 1937. Kapisztrán-
Nyomda, Vác. (325. old.)*

«Szent Ferenc szerzetének vázlatos és áttekinthető megírása adta ke-
zembe a tollat». Ez volt az illusztris szerző célja műve megírásában, miként
az előszóból kitűnik. Mi pedig örömmel vesszük kezünkbe az értékes könyvet,
hogy ezzel is kimutassuk elismerésünket a nagy munkáért. Igen, nagy munka
ez, mert 700 év eseményekben gazdag történetét röviden, világosan s mégis
minden lényeges, vagy jellemző mozzanatot belevéve megírni nem könnyű
dolog. S P. Ince ezt a feladatot mégis tökéletesen megoldotta. Aki könyvét
— mely minden megbecsülést megérdemel, elolvassa, az egyszersminden-
korra világos képet nyer a Ferencrend dicső multjáról, ősi kitanosott
nyomokon haladó jelenéről és nagyrahatótt jövőjéről. A mű hét fejezetre
oszlik, amelyekben belül a tudós szerző röviden, sokszor szinte klasszikus
tömörséggel s mégis zamatos könnyed stílusban mutatja be hossz- és ke-
resztmetszetben Szent Ferenc rendjének történetét. Szinte filmszerűen pereg
le előttünk Szent Ferencnek, kora Prófétájának élete. Oly bájos ez az életrajz!
Az író különösen e fejezetben adta bele egész ferences lelkiségét és így sike-
rült neki a szent Atya tökéletes jellemzése. A következő fejezetekben Szent
Ferenc szeráfi szellemét és a Szegénység Úrnőhöz rendíthetetlenül ragaszkodó
hűségét már fiaiban, követőiben látjuk megtestesülni hét évszázadon kereszt-
ül. Jóleső örömmel szemléljük e könyv sorain keresztül a ferences seregnek
azt a szinte beláthatatlan tömegét, amely mindig az első sorokban harcol
Istenért és Egyházért. Ferences misszionáriusok, vértanúk, tudósok, művé-
szek nagy sokasága sorakozik fel előttünk. Ezenkívül látjuk, hogy az élet min-
den vonalán, főként az emberiség szociális sebeinek gyógyításában mennyire
elsőrendű szerepet töltöttek be hét évszázad ferences hősei. A hatodik feje-
zetben rövid, precíz ismertetést nyerünk a rend mai szervezetről, alkotmá-
nyáról és ezek kialakulásáról. Végül felveti a szerző azt a szellemtörténelmi
kérdést: mi a ferences vezérgondolat s miként érvényesült századok folya-
mán? Mielőtt felelné, röviden ismerteti az erre vonatkozó különböző véle-
ményeket s végül nagyon találóan megállapítja, hogy a szentferenci főszme-
lénye: *A VÁLLALKOZÓ SZERETET*. Megállapítását azután 700 év tényei-
vel be is igazolja.

Könyvének végén hozza még a ferences szentek és boldogok hatalmas
galériájának névjegyzékét, amely szerint napjainkig Szent Ferenc Atyánk
mindhárom rendje összesen 94 szentet és 204 boldogot adott az Egyháznak.
Végül a «Forrásművek és irodalom» felsorolása és egy praktikus «Személy-
névtár» teszi teljessé P. Ince művét, melynek értékét még az is növeli, hogy
bár rengeteg adatot közöl benne a szerző — ki teljesen otthonos rendünk
történetének ismeretében, mégsem nyújt pusztán unalmas statisztikát, hanem
mindvégig egyéni és élvezetes marad...

P. Ince tehát jó munkát végzett és egy évtizedes teológiai működésének
— melyet mint tanár és magiszter a ferences ifjúság javára kifejtett, méltó
és pompás gyümölcse ez az igazán hézagpótló munka, mely minden sorá-
ból szétsugározza szeráfi Atyánk és rendjének mindent áttűzesítő, örökké
ifjú szellemét!...

Fr. Guido O. F. M.

Tartalom :

1. Orvendjetek — Harcoljatok!
2. Fr. Menyhért: *Meditatio universalis B. Mariae Virginis quoad gratias in doctrina B. Pelbarti de Temesvár.*
3. Fr. Gilbert: Két lélekóriás.
4. Fr. Gedeon: *B. Raymundus Lullus igazi arca.*
5. Fr. Gilbert: *Életünkéből.*
6. Fr. Marcialis: *Jászberényi krónika.*
7. Ferences világirodalmunkból.

Inhalt :

Freuet Euch! — Auf zum Kampf! — Fr. Melchior: Meditatio universalis B. Mariae Virginis quoad gratias in doctrina B. Pelbarti de Temesvár. — Fr. Gilbert: Zwei Seelen-Riesen. — Fr. Gedeon: Das echte Gesicht des Raymundus Lullus. — Aus unserem Leben. — Chronik aus Jászberény. — Franziskanische Weltliteratur...

MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

Örvendjetek-harcoljatok ! . . .

Igy buzdított Szent Ferenc Atyánk utóda, *RR. P. Minister Generalis*:
„Énekeljetek... Dallal az ajkatokon bányásszatok a szent tudományok aranyát. Ne menjetek mások bányáiba, vannak nekünk bőven termő aranymezőink: Szent Bonaventúra, Szienai Szent Bernardin, Brundúzi Szent Lőrinc, B. Duns Scotus stb... Ezeknél tündököl igazán a színarany, a mindenség Fejedelme, Krisztus, Szűzanya, a Mediatrix omnium gratiarum; a teremtményeket pedig csak úgy nézzétek, mint az Istenhez, a színaranyhoz vezető tárnákat...» Dallal az ajkunkon kell művelni a ferences teológiát... De vigyázzunk, ne tévesszük szem elől, hogy egy forrongó század kerekei között járunk-kelünk. Fontoljuk meg, hogy ma a filozófikus és teológikus érvek magukban nem elégségesek. Miért? Azért, mert, akik velünk szemben állnak érveket nem ismernek, nem fogadnak el ész-bizonyítékokat. Velük szemben harcolni kell: *imával, önmehtagadás-sal és szeretetgyakorlatokkal*. «Ez volt őseitek, atyáitok harci eszköze; ezzel harcoltak a történelmet, magyar történelmet csináló franciskánus barátok». Ha mindenütt a szeretetet hirdetik és csak igen kevesen élnek. Drága jó testvéreim! munkára fel! Ti éljétek is a szeretetet. A világ erre éhes, ez után vágyódik. Kezetekben van a világ sorsa. Előttetek mennek atyáitok. Kapisztrán viszi a zászlót. Dolgozzatok, dolgoznotok kell, mégpedig úgy, hogy munkátok a magyar nép történelme legyen!...»

És mi hosszan és mélyen elgondolkozunk: ...Dolgozunk kell, és pedig úgy, hogy munkánk a magyar nép történelme legyen!...

Mediatio universalis B. Mariae Virginis quoad gratias in doctrina B. Pelbarti de Temesvár.¹⁾

Quaestionem de mediatione B. Virginis mariologi hodierni diligenter considerant, atque sub omni aspectu examinant. Nos, franciscanos in quantum attinet haec doctrina? Non timeo asserere hanc quaestionem esse speciale thema franciscanum, quia optime concordat cum principiis fundamentalibus mariologiae franciscanae a B. Duns Scoto introductis, imprimis aeternae praedestinationis Christi et Mariae necnon Immaculae Conceptionis. Quam ob rem audeo declarare absque ulla praeoccupatione mediationem Mariae nonnisi ope principiorum scholae nostrae fundamentalium recte perfecteque evoluturam esse sperari potest. Hunc favorem ex doctrina franciscana proveniente quoad mediationem marianam animadvertit et novissime celebriter documentavit Rmus. P. Leonardus Maria Bello, Minister Generalis Noster, introducendo in ordinem sibi commissum festum B. Mariae Virginis titulo Omnium Gratiarum Mediatricis die trigesima maji sub ritu duplici secundae classis celebrandum.²⁾ Dignetur ergo, Rme. Pater, mihi concedere, ut praesente vice sollemni reverentiam debitam atque filialem caritatem nostram exhibendi causa et commorationem Rmi. P. Ministri Generalis in familia nostra placitam gaudiosamque reddendi gratia de illa pia doctrina agam, cujus Rmum. P. Ministrum Generalem novissimis temporibus tam fidelem propugnatorem, propagatoremque zelosum esse cognovimus. Dignetur porro concedere mihi, Rme. Pater, ut mediationem Mariae breviter explicare valeam specialiter in doctrina maximi theologi Hungarici, B. Pelbarti de Temesvár, qui exeunte saeculo 15 locum occupavit eminentem inter Scotistas coevos, Hungarorum autem theologorum pater fuit. Festino tamen praemittere: sicut neque SS. Patres, neque Scholastici fuse et systematice tractant de mediatione B. Virginis, ita neque a Pelbarto expectari potest homogenum et in omnibus partibus elaboratum systema de Mediatrice Maria: at, conspicua sua scripta abundanter fundunt eas declarationes et textus, quibus patescit ipsum principia vestigiaque antecessorum suorum insequendo mediationem Mariae docuisse atque pluries accentuasse.

I. Maria Mediatrix ontologica.

Ad quamlibet mediationem tria requiruntur: duo extremata et una persona inter haec duo extremata medians, idque tum ontologicè, tum moraliter.³⁾ Mediatio ontologica seu statica expresse tribuitur a Pelbarto Mariae propter specialem statum, i. e. maternitatem ejus divinam.⁴⁾

¹⁾ Recitatum est hoc studium ab auctore coram Rmo. P. Leonardo M. Bello, Ministro Generali Ordinis Nostri praesente A. R. P. Hermenegillo Hermann Ministro Provinciali ac tota venerabili familia Gyöngyösiensi in academia sollemni occasione paternae visitationis Rmi. Ministri Generalis die 22 augusti per studentes theologos celebrata. —

²⁾ Acta Ordinis Fratrum Minorum, fasc. VII., 1937, p. 197.

³⁾ Bittremieux: De mediatione universalis B. M. Virginis quoad gratias, Brugis, 1926, p. 8. —

⁴⁾ Stellarium B. M. Virginis, . . . lib. X, p. 3, a. 2; lib. XI, p. 1, c. 1; lib. XII, a. 2, c. 4 etc. —

Juxta mentem Pelbarti incarnationem absolutam firmiter profitentis⁵⁾ possumus dicere Mariam esse mediatricem secundum esse suum in strictissimo sensu sumptum, abstrahendo a praesentibus suis muneribus, scilicet cooperatione in redemptione objectiva et subjectiva, quia ab aeterno ordinata est nobis mediare Salvatorem. Quod autem ipsa secundum oeconomiam salutis nostrae Redemptorem mundo peperit, tantum ampliat et novis momentis dilatat ejus mediationem. In hoc ordine describit theologus noster mediationem ontologicam Mariae, i. e. istum statum, quem divinam maternitatem occupat Deipara inter Deum et ceteras creaturas. Praeprimis quod Maria non est divina persona, his verbis innuitur: «Maria non est Deus, sed vera Dei Mater et sic sub Deo habet locum». ⁶⁾ Si jam nunc Maria super omnes creaturas exaltatur, procul dubio locus mediationis ontologicae ei tribuitur. Ita facit Pelbartus haec scribens: «Maria omnes angelos, omnes patres sanctos atque omnes apostolos, martyres et confessores ac virgines praecellere debuit dignitate et fuit profecto omnium excellentissima incomparabiliter ex dignitate materna». ⁷⁾ Solum cedro comparari potest: «cedrus quippe in altitudine transcendit omnes arbores, sic et ipsa omnes homines et angelos ac creaturas». ⁸⁾ His textibus adnumerare possemus adhuc multa loca, ubi simili modo exaltatio Mariae exhibetur. Sufficiat citare tantum conclusionem horum textuum: «Beata Virgo tenet medium tamquam *mediatrix* inter Christum sub quo erat et inter nos super quos erat». ⁹⁾

II. Maria Mediatrice moralis.

Si mediatio ontologica nuncupatur statica, tunc mediatio moralis dinamica vocari debet. Tamen sub his terminis ne intelligatur mediatio distincta, quia de una eademque mediatione agitur: mediatio ontologica non nisi fundamentum praebet ad mediationem veram seu moralem, quae in eo consistit, quod bona unius extrematis ad aliud deferuntur. ¹⁰⁾ Ut bene comprehendere valeamus quaestionem, omnes activitates Deiparae, quibus erga homines fungitur, in conceptu maternitatis spiritualis contrahere debemus. ¹¹⁾ Nam B. Virgo data est nobis in matrem. ¹²⁾ non tantum juxta crucem, ubi a Christo in persona Joannis universitas generis humani curanda Mariae fovendaque committitur, sed jam per conceptionem Christi mater hominum spiritualis facta est, quia, si Christus omnium

5) Rosarium III. Incarnatio: Stell. lib. VIII. p. 1. a. 1; Ibid. lib. XII. p. 2. a. 3; Ibid. lib. III. p. 2. a. 5. & 1; Pomerium. de tempore. Pars hiemalis. Sermo XIV. N; Ibid. Sermo XLVII. A; Pomerium. de Sanctis. Pars hiemalis. Sermo X. D.

6) Pomerium. Sermones de Sanctis. Pars hiemalis. In nativitate Domini. XXII. L.

7) Stell. lib. III. p. 2. a. 2. c. 2.

8) Stell. lib. V. a. 2. c. 3.

9) Stell. lib. IV.

10) Boyer S. J.: Maria Mediatrice. Eph. Theol. Lov. 1929. VI. 3. p. 440.

11) Ad hoc cfr. Simonin O. P.: Médiation Mariale ou Maternité spirituelle de Marie? Supplément à la Vie Spirituelle. Février 1934. p. 104. Hodie praecipuus fautor hujus sententiae est Bernard O. P., qui in Vie Spirituelle a mense maji anni 1930 usque ad mensem octobris anni 1932. in pluribus studiis continue subsequentibus hanc quaestionem scientificè elaboravit.

12) Stell. lib. IX. p. 2. a. 3.

frater. cur non ipsa. quae genuit. omnium mater». ¹³⁾ Tamquam vero mater nostra quid facere potest. quam diligit. etquidem multo perfectius vehementiusque quam angeli. quod Pelbartus ita exhibet: «Maria nos omnes fideles multum diligit super omnes post Christum. quia est super omnes gratia et divina caritate plena». ¹⁴⁾ Talis autem caritas in summo gradu operativa esse debet.

Optime animadvertit hoc Pelbartus. ideoque scripsit sequentia: «Videndum nobis restat. quibus effectibus e: ope i'us caritatis ac signis dilectionis ipsa B. Virgo certos nos reddiderit *de sua summa et materna caritate* seu effectuositate. Talis effectus est studiosae educationis. Nimirum maternus amor facit unamquamque matrem nimis studiose educare. lactare et nutrire suum filium. Talem caritatem nobis B. Virgo Maria spiritualiter ministrat et exhibet. Item ipsa panem vitae aeternae. i. e. corpus et sanguinem Christi Filii Dei. nobis esibilem reddiderit in sacramento et hunc panem angelorum de proprio suo sanguine purissimo generatum ac virginico suo lacte enutritum nobis peperit et praebuit. ut nos alat et educare ad vitam aeternam va'ea'. Eiu mo li signum est praetiosae redemptionis. Solent piaes matres omnem thesaurum. quem habere possunt dare pro filii redemptione. si fuerit in captivitate mortali positus. Talem caritatem exhibuit nobis B. Virgo. quia pro nostra redemptione ex captivitate diabolica dedit omnem praetiosissimum thesaurum. quem habuit et quem supra totum mundum amavit. videlicet: corpus. sanguinem et animam Filii sui. Tale signum est sedulae intercessionis. Nam ipsa ardentissima caritate non cessat intercedere pro nobis apud Patrem et Filium. ut consequantur peccatores veniam. iusti gratiam et quisque hominum misericordiam». ¹⁵⁾

Per hoc exemplum perbelle ostenditur a Pelbarto. quod totum opus mediatrix muneris B. Virginis in materna caritate. modernam expressionem adhibendo: in maternitate spirituali radicitur atque contrahitur. Mediatione morali in genere exposita. nunc in specie conabimur delineare hanc mediationem in tribus punctis sequentibus.

1. Maria est Mediatrix Omnium Gratiarum conferendo Christum mundo.

Pelbartus optime novit et in innumeris quaestionibus tractat Jesum Christum nobis omnes gratias acquisivisse. ¹⁶⁾ Christum ergo absolutum mediatorem esse docet. Nunc idem de B. Virgine asserere possit? Pelbartus ideo dicit Mariam esse mediatricem. quia Christum protulit mundo. ¹⁷⁾ Quomodo fieri potest hoc? Nimirum v. gr. S. Monica nequit dici mediatricem esse operum S. Augustini. Denique ad instar hujus facti neque

¹³⁾ Pomerium. de tempore. Pars hiemalis. Sermo XXIX., B; ex quo Christus est Filius Mariae Virginis secundum humanitatem. ergo et coipso christianus est filius adoptivus spiritualis ipsius Virginis gloriosae.

¹⁴⁾ Stell. lib. I. p. 4, a. 1, c. 4.

¹⁵⁾ Stell. lib. IX., p. 2, a. 3.

¹⁶⁾ Rosarium. II., Gratia; Stell. lib. I. p. 5, a. 2, c. 3.

¹⁷⁾ Stell. lib. I. p. 6, a. 3, c. 3; hoc loco adhuc iteratur semel vox mediatrix; Ibid. p. 5, a. 2, c. 3; Ibid. lib. X., p. 2, a. 3; Ibid. p. 3, a. 2, etc.

B. Virgo potest fieri mediatrix Filii sui operis.¹⁸⁾ At hic, essentialis distinctio inter benedictam Virginem et alias mulieres, quia hae posteriores immediate non cooperant in operibus filiorum suorum, rursus Deipara ex verbis Gabrielis Archangeli clare appercepiebat filium suum concipiendum Redemptorem hominum fore et ad hoc liberum consensum praebendo cooperata est quodammodo in opere redemptorio Filii sui, ideoque ratione hujus consensus vera mediatrix, mediata sane, dicenda est redemptionis.¹⁹⁾ Pelbartus saepe saepius alludat ejusmodi mediationem ut plurimum solum haec dicendo: «mediante ea redemptus est mundus».²⁰⁾

Haec cooperatio Mariae in opere redemptionis est ratio clara, quapropter non comparat Pelbartus ipsam aliis mulieribus mortalibus. Tantum una mulier existit in mundo, quam in contrarietate audet statuere cum Maria et haec mulier est: Eva. Ceteroquin hic Evae-Mariae parallelismus jam medio saeculi 2 apparet apud S. Justinum et postea fere ab omnibus SS. Patribus et Theologis tractatur et plus-minusve evolvitur. Horum celebriores computantur: Irenaeus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Joannes Damascenus, Petrus Damianus, Bernardus, Magnus Albertus, Thomas, Bonaventura, Bernardinus Senensis. Generatim haec cogitatio iteratur in diversis formulis: Eva per inobedientiam est causa mortis, Maria per obedientiam facta est causa salutis.²¹⁾

Quid docet jam nunc theologus noster, Pelbartus? Etiam apud eum pluries inveniuntur ejusmodi consuetae expressiones: «femina damnavit, femina salvavit».²²⁾ Specialiter diligit et in permultis textibus usurpat hanc expressionem: «maledictio Evae in benedictionem mutatur Mariae».²³⁾ Non genuinus, sed aliqualem curiositatem confert hic textus: «maledictio, quam per primam mulierem, i. e. Evam, incurrimus, debet verti in benedictionem per hanc secundam mulierem, i. e. beatam Mariam. Huic autem rei nullum verbum aliud salutationis ita congruebat et correspondebat, sicut Ave, in quo solo nomen Evae mutatur in verbum salutationis Ave. Converso enim hoc nomine Eva per litteras Mariae dictum est Ave: ad designandum expresse, quod in benedictionem Mariae vertebatur maledictio Evae».²⁴⁾ At inveniuntur apud eum etiam originalis constructionis et novis momentis ampliatae oppositiones de duabus mulieribus. Pelbartum audiamus: «Quia Deus sciebat aeternaliter, quod mulier, que foret causa ruinae et peccati existens virgo peccaret, ideo decrevit, quod illa mulier, quae ipsum Filium esset paritura pro mundi redemptione, virgo perpetua foret. Sciebat, quod illa prima esset inventrix mortis et divinae irae, ideo ordinavit, quod ista, scilicet Maria foret inventrix gratiae et genitrix vitae. Sciebat, quod per illam, Evam esset claudenda janua coeli, ideo decrevit Deus, quod ista, scilicet Maria foret porta coeli. Quia

18) Deneffe S. J.: Maria, die Mittlerin aller Gnaden. Innsbruck, 1934. p. 14.

19) Stell. lib. I., p. 6, a. 1.

20) Stell. lib. p. 6, a. 3, c. 3; Ibid. lib. X., p. 2, a. 3; Ibid. p. 3, a. 2; Ibid. lib. XI., p. 1, c. 5.

21) Cfr. Bittremieux: De mediatione universali B. M. Virginis. . . pp. 96—106.

22) Pomerium, Sermones de tempore. Pars hiemalis II. Sermo VII. II.

23) Stell. lib. I., p. 4, a. 3, c. 4; Ibid. p. 5, a. 1, c. 1.

24) Stell. lib. I., p. 5, a. 1, c. 1.

sciebat Deus, quod per illam humanum genus in multas miserias et necessitates devenire deberet, idcirco statuit, ut ista Virgo benedicta esset hominibus in omni necessitate sublevatrix et advocata. Quia sciebat Deus, quod illa foret mater omnium peccatorum suorum filiorum, ideo decrevit, quod ista beata Virgo foret mater misericordiae omnibus peccatoribus ac gratiae .²⁵⁾

Hisce sufficienter demonstratur profunditas comparationis Pelbarti. Ostendit non solum puritatem et personalem excellentiam Mariae, sed sicut jam SS. Patres et posteriores Theologi, et ipse animadvertit in hoc parallelismo munus B. Virginis in toto opere redemptionis impletum.²⁶⁾ imo theologus noster modo explicitissimo pervenit ad intercessionem Deiparae in coelo persolvendam. (27) Sicut evidens ex allatis textibus intentio Pelbarti fuit contrarietatem Evae et Mariae vividis coloribus et similitudinibus depingere. Culmen hujus oppositionis etiam apud eum manet determinatio antiqua: Eva peccatum, Maria Redemptorem contulit mundo. Sed Christus Redemptor omnem gratiam acquisivit, Maria autem ad hoc dedit consensum, ergo merito asserit Pelbartus Mariam esse per Jesum Christum omnium gratiarum mediatricem. Ceteroquin etiam titulum mediatricis pluries usurpat ad designandum hujus activitatis Mariae.

*2. Maria est Mediatrix Omnium Gratiarum
commerendo cum Christo omnes gratias.*

Scimus Christum nobis omnes gratias meruisse. Ut ergo aliquis pro aliis merita obtinere valeat, solum ex opere redemptorio Christi deduci potest. Haec lex stat etiam pro Maria, quae una cum Christo promeruit omnes gratias. Sed hic quaerendum nobis est: quomodo potuerit promerere talem gratiarum plenitudinem? Ut haec quaestio solvatur, attentionem nostram vertamus versus Christum, qui sua sanctissima passione in ligno crucis nobis justificationem meruit et pro nobis Deo Patri satisfecit.²⁸⁾ quapropter etiam de Maria aliquid simile est dicendum, ut plenitudinem gratiarum promerere queat. Et revera B. Virgo in Golgotha sub cruce compassa est cum Christo atque idem sacrificium ac Filius ejus dilectus obtulit et sic ipsa quoque in mensura Christo utique subordinata admirabilem gratiarum plenitudinem nobis promeruit. Haec doctrina ita innuitur a Pelbarto: *«Maria est mediatrix et advocata generis humani, ideo juxta crucem redemptoris stare debuit; ad designandum, quia redemptio nostra facta est per Christum praesente Matre patientem... quae fuit Christi adjutrix in redemptionis nostrae celebratione .²⁹⁾ Hoc adjutorium Mariae in opere redemptorio peractum juxta mentem Pelbarti duo momenta comprehendit, videlicet: compassionem et sacrificium, idque tum consacrificium, tum suisacrificium.*

²⁵⁾ Stell. lib. V., p. 1, a. 1, c. 4.

²⁶⁾ Stell. lib. VI., p. 1, a. 1, c. 1: Illa (Eva) viro suo occasio perditionis: haec (Maria) viro, i. e. Christo adjutorium redemptionis.

²⁷⁾ In textu superius citato significatur Maria ut sublevatrix et advocata.

²⁸⁾ Sess. VI., cap. 7, Tanqueray: Syn. Theol. Dogm. II. p. 749.

²⁹⁾ Stell. lib. III., p. 4, a. 1, c. 2.

Rationem compassionis Pelbartus sic exponit: «Pater misericordiarum, Deus voluit matri misericordiae, Mariae opus summae misericordiae, ita passionem doloris communicare pluribus rationibus: 1. ut dare possit ei praemium passionis, ita martyrii gloriam, 2. ut inter omnes eam participem faceret beneficii redemptionis; quatenus sicut fuit Maria adiutrix nostrae redemptionis carnem dando Christo Deo, ita esset adiutrix passionis, qua redempti sumus et sic fieret mater omnium per recreationem. 3. ut sicut totus mundus obligatur Deo per suam passionem, ita obligaretur Dominae omnem per compassionem». ³⁰⁾ Hanc compassionem una cum Magno Alberto ³¹⁾ ita dividit: «Communicatio passionis duo importat, scilicet fidem crucifixi Dei et hominis et per se passionem ex compassione patientis». ³²⁾ Ipsam compassionem perdolentis Matris multoties rememorat et vivide colorat. ³³⁾ Horum vertex significatur eo, quod Maria quintuplex martirium passa est, videlicet; martirium doloris, compassionis, divini sermonis, voluntatis et memorationis. ³⁴⁾ Maximum momentum important haec verba Pelbarti: «Maria peperit nos omnes in maximis doloribus compatiendo juxta crucem», ³⁵⁾ quia his verbis exprimit Mariae compassionem nobis in regenerationem profecisse.

Verumtamen B. Virgo non solum compassa est, sed insuper adhuc sacrificium et quidem con-et suisacrificium pro nobis offerebat. Audiatur Pelbartus: «B. Virgo non unam tantummodo, sed duplicem animam pro nobis exposuit, quia videlicet propriam animam posuit, cum obtulit compassionem et ipsius animam Filii et ipsum Filium pro proximo, i. e. pro nobis posuit». ³⁶⁾ Alibi adhuc explicitius loquitur: «In passione Christi duo videbantur altaria: unum in pectore Mariae, aliud in Christi corpore. Christus carnem pro nobis et sanguinem, Maria immolabat animam». ³⁷⁾ A simplicioribus hisce textibus ad alios gradum faciamus, in quibus con-et suisacrificium Mariae pro humana salute ac vita significantius exprimitur. Quoad suisacrificium juvat citare haec verba: «Servivit nobis Maria devoto corde nostram redemptionem desiderando et promerendo, ex quo desiderio *propriam animam doloris gladio vulnerandam obtulit*». ³⁸⁾ Quoad consacrificium hoc breve exemplum sufficiat: «Et (Maria) prae toto mundo summe dilectum unigenitum pro nostris sceleribus morte et sanguinis effusione satisfaciendum obtulit hostiam et oblationem suavissimam Deo Patri: qua majus pro nobis dare non potuit». ³⁹⁾

³⁰⁾ Ibid. p. 2, a. 1.

³¹⁾ Bergmann: Die Stellung der seligsten Jungfrau im Werke der Erlösung nach dem hl. Kirchenlehrer Albertus Magnus. Freiburg im Breisgau, 1936. p. 71.

³²⁾ Stell. lib. XI., p. 1, c. 9.

³³⁾ Cfr. Stell. lib. III., p. 2—4.

³⁴⁾ Ibid. p. 3, a. 3.

³⁵⁾ Stell. lib. XI., p. 1, c. 8.

³⁶⁾ Stell. lib. IX., p. 2, a. 3; haec idea con-et suisacrificii B. M. Virginis jam in doctrina S. Alberti Magni luculenter exhibetur. Cfr.: Bergmann: opus citatum pp. 70—78.

³⁷⁾ Stell. lib. XII., p. 1, a. 2; Pelbartus hanc similitudinem a benedictino Arnolde († 1156.) sumit; Tractatus de VII. verbis Domini in cruce. Tract. 3; PL. 189, 1694, B. sq.

³⁸⁾ Stell. lib. XII., p. 1, a. 2.

³⁹⁾ Ibid.

Exinde jam nonnisi illa juxta mentem Pelbarti conclusio est inferendum Mariam compatiendo cum Christo atque con-et suisacrificando eadem merita meruisse, quae Christus nobis promeruit, quo jure titulus omnium gratiarum mediatrix vere et digne competit ei. Alia est quaestio: in quonam gradu promeruerit B. Virgo universitatem gratiarum? Ad hoc expresse non respondet Pelbartus, sed ex eo, quod juxta ipsum Maria incarnationem «merito dignitatis» promeruit,⁴⁰⁾ logice concludi potest omnes gratias una cum Christo acquisitas eodem gradu promeritas esse tenet.

*3. Maria est Mediatrix Omnium Gratiarum
intercedendo apud Deum pro omnibus gratiis.*

Si aliquando munus B. Virginis super terram cooperatio fuerit in opere redemptorio, nunc in gloria regni coelestis exercere nequit aliud, nisi continuationem hujus salutiferis muneris consistendo in dispensatione gratiarum. Inharmonica esset oeconomia salutis, si deficeret ex ea ista positiva ordinatio divina, ut omnes gratiae per manus Mariae dispenserentur, quia status ontologicus medians B. Virginis ad suae activitatis totalitatem refertur. Praeterea adhuc duo momenta a Pelbarto specialiter sublineata veniunt perpendenda, scilicet: maternitas spiritualis⁴¹⁾ et plenitudo gratiae,⁴²⁾ quibus similiter suadetur mediatio universalis Mariae in coelo persolvenda.

Quomodo perficitur nunc haec mediatio coelestis? In Pelbarti sensu respondemus: per omnipotentem intercessionem Mariae.⁴³⁾ Hoc loco ista quaestio occurrit momentuosissima: utrum mediatio per intercessionem Mariae peracta apud Pelbartum universalis sit, an non. Illustris theologus noster vehementer nuntiat universitatem mediationis B. Virginis.⁴⁴⁾ Sed hic, ut sensum hujus assertionis bene intelligere valeamus, distinguere debemus inter mediationem maternitatis divinae et intercessionis. Pelbartus de mediatione divinae maternitatis tractando semper universalitatem appropriat ei, sicut jam in primo puncto explicavimus. In hoc sensu sunt intelligendae similitudines de porta, janua, fenestra coeli sumptae et forsitan haec assertio celeberrima S. Bernardi: nulla gratia venit de coelo ad terram, nisi per manus Mariae transierit.⁴⁵⁾ quia non clare et explicitè de mediatione per intercessionem persoluta agitur. Aequè intelligi potest

40) Stell. lib. II., p. 1, a. 2, c. 2; in hac quaestione theologus noster striete adhaeret sententiae S. Bonaventurae: in III., d. 4, a. 2, q. 2, (106-108); Cfr.: Plessier: Die Lehre des hl. Bonaventura über die Mittlerschaft Mariens, in Franziskanische Studien, 1936, XXIII., 4, pp. 366-7.

41) Pomerium, Sermones de tempore, Pars hiemalis, XXIX., B; Stell. lib. III., p. 4, a. 2, c. 3; Ibid. lib. IX., p. 2; Ibid. a. 1, etc.

42) Stell. lib. XI., p. 2.

43) Maria multum laboravit et laborare non cessat apud Deum pro vobis tanquam fidelissima advocata intercedendo. Stell. lib. I., p. 4.

44) Per te habemus quidquid gratiae, quidquid spei et salutis habemus... Stell. lib. I., p. 3, q. 12; Per Mariam tibi vita, per eam tibi misericordia, pax et gloria. Stell. lib. V., p. 1, a. 3, c. 12; Alia similia perplurima inveniuntur in operibus Pelbarti.

45) Stell. lib. I., p. 4, c. 1, et alibi adhuc pluries citatur; apud Bernardum: Sermo III., in Vigilia Nativitatis Domini, 10, PL. t. 183, col. 100.

quoad mediationem tum maternitatis divinae, tum intercessionis.⁴⁶⁾ Nefas duceremus silentio hic praeterire illud capitulum Stellarii speciale, quod eo de privilegio, quo omnis gratia a Deo nonnisi per Mariam dispensatur, agit citando verba Bernardini Senensis:⁴⁷⁾ «nulla gratia a Deo in nos descendit, nisi per manus B. Virginis dispensetur. Nimirum a tempore, quo Virgo concepit Dei Verbum, ut sic dicam, jurisdictionem et auctoritatem obtinuit in omni processione temporali Spiritus Sancti; ita quod nulla creatura aliquam gratiam vel virtutem Spiritus Sancti obtinuit, nisi secundum ipsius pie Matris dispensationem».⁴⁸⁾

Nullatenus asserimus hoc testimonio Pelbarti dilucidam apertamque affirmationem intercedentis mediationis universalis prae manibus habere, quia nec uno verbo innuitur intercessio B. Virginis; sed probabiliter ad intercedens munus Mariae in distributione omnium gratiarum referre videtur, quod Pelbartum admisisse ex testimoniis inferius recitandis aestimatur multo magis fixum et ratum. Nam in nonnullis locis etiam mediationi intercessionis a Pelbarto eadem universitas attribuitur, quam divinae maternitatis. Sic in sequentibus: «Ipsa ardentissima caritate non cessat intercedere pro nobis apud Patrem et Filium ut consequantur *peccatores veniam, justis gratiam et quicumque hominum misericordiam*».⁴⁹⁾ Alibi re quidem vera non exprimit intercessionem, sed certo certius de ea agitur, quia refert ad compassionem: «Sicut redemptio nostra facta est per Christum praesente Matre patientem, ita *omnis salus et gratia* nobis perveniret nonnisi mediante Maria, quae fuit Christi adjutrix in redemptionis nostrae celebratione».⁵⁰⁾ Perennis est Virginis deprecatio: Propter officium advocacionis ipsa est assumpta in coelum, ut scilicet astet tamquam advocata generis humani pro nobis intercedendo *jugiter* apud Filium.⁵¹⁾ His expositis dici potest juxta Pelbartum mediationem B. Virginis coelestem caractere universitatis gaudere? Prolatae citationes expresse universalitatem mediationis intercedentis pronuntiant, tum quoad gratias, tum quoad homines. Attamen acsi Pelbartus non esset conscius hujus doctrinae, quia nimis generaliter et solum tangenter hanc veritatem magnum momentum importantem exponit et nihil curat, de explicatione hujus propositi, immo, de privilegio, quo gratia a Deo nonnisi per Mariam dispensatur, tractando, oblitus est, voluntarie vel involuntarie nescitur, mentionem facere expressae intercessionis B. Virginis. E contra adhuc magnum valorem habet sententia Pelbarti de coelesti munere Mariae, quia secundum textus superius allatos logice construi potest ista thesis, juxta quam nulla gratia absque praesenti intercessione B. M. Virginis ad nos pervenire potest.

* * *

46) Cfr.: Bergmann: op. cit. pp. 110—11.

47) Cfr.: Vacant-Mangenot-Amann: Dictionaire de Théologie Catholique. IX. col. 2400, ubi asseritur Pelbartum Bernardini Senensis discipulum in doctrina de mediatione fuisse.

48) Stell. lib. XI., p. 2, c. 8.

49) Stell. lib. IX., p. 2, a. 3.

50) Stell. lib. III., p. 4, a. 1, c. 2.

51) Stell. lib. X., p. 2, a. 1.

In his a nobis expositis conati sumus breviter recapitulare doctrinam marianam B. Pelbarti de Temesvár. Ut jam finiamus hoc nostrum, incompletum sane, studium, dicendum manet quodnam iudicium de valore Pelbarti ferendum. Nullatenus est admittendum Pelbartum simplicem vel mediocrem mariologum fuisse. Investigando doctrinam suam de mediatione Mariae tum mediatam per Incarnationem factam, tum immediatam, scilicet per acquisitionem dispensationemque omnium et singularum gratiarum peractam ac peragendam ex conceptu maternitatis spiritualis deductam, ulterius perpendendo doctrinam suam explicitam, generaliter sane expositam, qua universalitatem attribuit intercessioni per Mariam pro omnibus gratis atque hominibus patrandae, illud iudicium profecto laudabile est inferendum Pelbartum mariologiae campum partim suae aetatis fidem et sententias propagando, partim genuinas ideas detegendo ampliasset, quapropter opera ejus mariologica et nostrae et omnis aetatis theologia magno cum fructu considerare et adhibere potest. Si quis solum *Stellarium* attente perlegerit, propria experientia convictionem acquirere poterit, quantum veritatis hoc nostrum habeat iudicium. Sed jam et nunc finem imponendo huic brevi synthesi doctrinae Pelbarti de Mediatrice Maria non possumus hujus pulchritudinem atque ubertatem non admirari. Propter brevitatem temporis impossibile fuit quidem nobis omnia testimonia attentione digna in lucem proferre et prolata sollicite examinare, sed tantum nonnulla potuimus simpliciter exponere: quae tamen vidimus, hanc profecto legitimant conclusionem: Pelbartus de Temesvár vere theologus marialis fuit, qui promeret, ut ejus memoriam historia mariologiae in traditione mediationis universalis B. Virginis perenniter conservet.

Fr. Melchior O. F. M.

Két lélekóriás.

Európa felett vészterhes felhők gyülekeztek. Észak-Európa és Ázsia vad barbárai rázúdulnak a korhadt Dél-Európára és a népek országútján a kegyetlenség és erőszak üli győzelmes, ittasult torát. A nagy római birodalom acélfalai recsegve-ropogva ingadoztak és maguk alá temették a rettegett római birodalmat. A római sas merész szárnyalása fáradt szárnycsattogássá válik és nemsokára lezuhan az út porába a barbárok lába elé. Róma politikailag elbukik, a római kard félelmetes éle és a finom római ököl acélkeménysége márcsak szétfoslott frázisként lebeg a barbárok őseréje felett.

A frankok büszke királya, Klodwig, ott áll a reimsi székesegyház márványmedencéje szélén és Szent Remig, Reims érsekének ajkáról elröppen a híres felszólítás: «*Mitis depone colla, Sigamber, adora, quod incendisti, incende, quod adorasti!*» Benedek, aki az itáliai Nursia városkában született 480-ban, ekkor 16 éves volt. Elmegy Rómába, ahol a politikai hatalom már a barbár ariánus Theodoriké volt, a keleti gótok királyáé, aki 526-ban az Egyház misztikus testének fejét, Krisztus földi helytartóját, a római pápát le fogja taszítani Szent Péter székéről, sőt istentelen vakmerőségében még arra is képes lesz, hogy az agg I. János pápát elfogassa, börtönbe vesse és meghúzassa az aggastyán pápa lélekharangját. Ugyancsak börtönbe vetik a király miniszterét is, Manlius Torquatus Severinus Boethiust, aki elméjének sasszárnyalásával «Porphirius Isagogájának átdolgozásával megismertette a középkort Aristoteles logikájával és a skolasztika alapformáival ¹⁾, az utolsó római filozófust és megfojtják. Ilyen viharok zúgtak el Róma felett, mikor a subiacoi barlang sötét háttéréből egy aszkéta alak tűnik fel, kinek arcáról és minden mozdulatáról a római lélek céltudatos fegyelmezettsége, a szervező és törvényhozó erő sugárzik és akiben van annyi bátorság, hogy elinduljon rendet teremteni, Európa pokoli zürzavarában.

Ferenc kora szintén a nagy megrázkódtatások kora. A XIII. században a pápaság fénykorát élte és soha annyi hatalom és erő nem sugárzott szét a pápai tiara gyémántjaiból, mint akkor. János angol királyt III. Ince kiközösíti és Anglia pápai hűbértartó lesz. Óriási kereszties hadjáratok indulnak a Szentföldre, sőt a szent lelkesedés fanatizmusában két gyermek-keresztieshadjárat is indul keletre, hogy szívük ártatlanságával lelkiük fehér lobogói alatt győzzenek felnőtt, vaderszőcsű pogányok felett. Egy évvel Ferenc halála után IX. Gergely II. Frigyes, ezt a kétszínű kalandort szintén kiközösíti. A pápák szavára százezrek és milliók mozdulnak meg, a pápák kiközösítésére országok és világrészek jajdulnak fel remegő fájdalomban. De úgy a középkori politikai hatalom, mint a pápaság óriási hatalma már magában hordta a feloszlás halálos csíráját. A középkor világa, úgy egyházilag, mint szellemileg és politikailag kezdett összeomlani. Már hallatszott a földalatti moraj. Az eljövendő nagy változások viharadarai már ott kószáltak az ég alján. A nemzetek ébredése hatalmas erővel feszegeti a középkor egységét. Megkezdődik a nép örök vándorlása a városok felé, az ipar és kereskedelem fellendül és ott állunk

¹⁾ Marx—Bilkei: A katolikus Egyház története. Székesfehérvár, 1932. 177. old.

a modern kapitalizmus kezdetén». ²⁾ Ennek aztán természetes következménye a szociális ellentétek kiéleződése.

Ebbe a korba születik bele Szent Ferenc és néhány év múlva «ott áll Európa gazdasági korszakfordulásának küszöbén». ³⁾ Nem ölti fel magára a reformátor hangzatos pózát, hanem gyermeki egyszerűséggel, daloló lelkülettel énekel a világba Naphimnuszát. A nagy Király Hírnökének nevezi magát, és magához ölelve a Domina Paupertast, hisz «szerelmese lett szépségének» ⁴⁾ járja be rövid, de világ- és egyháztörténelmetalakító életének útjait. Élete, eszméje nemsokára tömegmozgalommá lesz. Európa egéről eltűnnek a vészterhes felhők és Ferenc a felhők mögül előbukkanó napnak kacagva dalolja el Naphimnuszát.

Benedek a VI. század embere, Ferenc a XIII. századé. A bencésrend 1400 éves, a Ferenc-rend 700. Benedek és Ferenc a két legnagyobb rendalapító. A klasszikus olaszhoz gyermeke mindkettő, azé az Itáliáé, mely annyi Szentet és Boldogot adott az Egyháznak. Mindkettő magányba vonul, mielőtt életük nagy művéhez hozzáfognának. A csend titkos perceiben és óráiban a Lélek szavát hallgatják. Mózes a Sinai hegyen beszélget az Istennel, Benedek Subiaco hegyén elmélkedik, Ferenc a Carceriben. Isten gyúrja, alakítja lelküket. Feltehetjük a kérdést, vajjon a környezet, a kor alakította-e ki olyanokká, hogy megzúgassák a tespedt Európa felett új korszakok viharharangját? Tagadhatatlan, hogy a kor és környezet is belejátszik ebbe az átalakulásba, de elsődlegesen mégis a kegyelem az, amely ezeket a nemes márványtömböket, ezt a két lélekóriást kialakította, kicsiszolta és arra a feladatra képesítette, melyre nem a kortól és környezettől kaptak felszólítást, hanem a népeket és nemzeteket kormányzó Istentől. Az isteni kegyelem teljesen átfonta, átízzította egész bensejüket és a kegyelem kiáradása indította őket feladatuk teljesítésére.

Az ördög azonban még a sziklák és hegyek csendes magányába is felmerészkedik. A test és vér vágya felzúg még egy Benedekben és Ferencben is, és a kísértés éjtszakája borul a lelkükre. Kietlenség, unalom és céltalanság terjeszti följük átláthatatlan denevérszárnyait és a harc erős viharában a mélységek és magasságok között ingadozik a lelkük. A vér és kívánság elhomályosítja az Isten-eszmét és tátongó mélységek felett járják a haláltáncot. Benedek és Ferenc azonban győznek. A kísértés megtépázta ugyan Subiaco magányos cédrusát, de ketté törni nem tudta! A közelben levő csipkebokorba veti magát és ezer sebből vérezve bizonyítja be hűségét. Ferenc pedig a hóba veti magát. De a kísértés erőit venni rajtuk nem tud.

Mindkét rendalapító életprogramját a Szentírásból merítette. Mikor Ferenc 1209-ben Rómába ment a pápa elé, regulája a Szentírás 84 kiragadott mondatából állt, sine glossa! Nem akart mást, csak a tiszta evangéliumi életet. Benedek regulája pedig az Újszövetség majdnem minden könyvét idézi. Amit Szent Hildegárd Benedek dicséretére írt, t. i. «hogy

²⁾ Franzisk. Studien XIII. évf. 1926. Münster. 248. old.

³⁾ Universitätsprofessor Dr. Jakob Strieder: Die socialpolitische Bedeutung des hl. Franziskus. In Franzisk. Studien XIII. évf. Münster 1926. 268. old.

⁴⁾ Celano: S. Francisci vita et miracula. . . Idézve Magyar Umbria jub. szám. 320. l.

ez a tan (regula) a Szeretet Lelkének befolyása alatt fogant és öltött formát, 5) ugyanazt állíthatjuk Ferencről is. Az evangélium tiszta talajából sarjadt ki mindkét regula.

Benedek teocentrikus. «Az Isten-eszme az a titokzatos centrum, amely körül az emberek, de mindenekelőtt a szentek élete kering». 6) A bencés lelkiélet egyik sajátossága az, hogy alapzatává az Isten jelenlétében való erős hitet tette meg. Szent Gergely azt írja Benedekről, hogy «egész élete az isteni Fölség szeme előtt folyt le, in superni spectatoris oculis». 7) Szinte azt mondhatnánk, hogy az isteni és egyházi hierarchia lebegett szüntelen szeme előtt és az ebből fakadó teocentrikus világnézete egész alkotására rányomta jellegzetes bélyegét. Természetesen nem feledkezett meg Krisztusról sem, a második Személyről, mert kevesen érezték át annyira a corpus Christi mysticum valóságát, mint éppen Benedek, aki «minden hívőt úgy tekintett, mint Krisztus eleven tagját». 8) Ferenc krisztocentrikus. «Igazi teocentrikus vallásosság nem létezik krisztocentrikus vallásosság nélkül!» 9) «Ferenc ennek a vallásosságnak gyönyörű típusa, amely fenséges magasságú és világot átölelő teocentrizmusba tornyosul, amely azonban normáját és mértékét a hősies következetességgel keresztülvitt krisztocentrizmusból nyerte». 10) Ferenc csak egy van a világtörténelemben! Ferenc a második földreszállt Krisztus, alter Christus, Krisztus legtökéletesebb képmása. Szinte azt mondhatjuk, hogy Ferenc saját életével újból megírta az evangéliumot. «Az evangélium újraszületését» 11) tartotta feladatának. Ferenc nemcsak élte a krisztusi életet, nemcsak saját belsejében szerette Krisztust, hanem «Krisztusát kivitte a világba, az országok és városok előkelő és szegény, egyházi és civil emberei közé. Úgy tetszett, mintha maga Krisztus ismét ott vándorolna az emberek közt, leghűségesebb követőjének képében. 12) Második Palesztinává vált Umbria! «Szent Ferenc és testvéreinek története lelkünket visszaviszi az evangéliumi idők légkörébe... Azok előtt, akik tanu voltak életüknek, úgy tűnt fel, mintha Umbria egy másik Judeává lett volna!» 13)

Benedek Krisztusa a feltámadt Megváltó. A diadalmas Krisztus, aki legyőzve a halál fullánkját, harmadnap áttörte a sír sziklaajtáját és győzelmesen feltámadt. A diadalmas Krisztus, akinek diadalmaskodnia kell a népvándorlás szörnyű pusztításaiban, a diadalmas Krisztus, aki dicsőségének fehér trónján uralkodik az évszázadok és évezredek felett. Aki előtt mindenkinék, még a szeráfoknak és keruboknak is térdre kell borulniok: a diadalmas Krisztus. Aki a liturgia felemelő szertartásaiban

5) Marcel Viller S. J.: Dictionnaire de spiritualité. V. Paris. 1935. 1388. old.

6) P. Dr. Thadeus Soiron O. F. M.: St. Franziskus und die Gegenwart. Werl. 1927. 11. old.

7) M. Viller S. J.: Dictionnaire de spiritualité. V. Paris. 1935. 1392. old.

8) M. Viller S. J.: Dictionnaire de spiritualité. V. Paris. 1935. 1393. old.

9) P. Dr. Thadeus Soiron: St. Franziskus und die Gegenwart. Werl. 1927. 38. old.

10) P. Dr. Thadeus Soiron: St. Franziskus und die Gegenwart. Werl. 1927. 39. old.

11) Dr. Georg Pfeilschifter: Die religiöse Mission des hl. Franz von Assisi. Franziskanische Studien XIII. évf. Münster 1926. 220. oldal.

12) Ugyanott 221. oldalon.

13) Etudes Franciscaines XXXVIII. évf. 1926. szept.—okt. La signification de la pauvreté Franciscaine. P. Cuthbert. Traduit par le P. Ubald d'Alençon. 485.

még ma is itt jár köztünk. Ferenc Krisztusa azonban a vérző sebhelyekkel borított Krisztus. A szenvedés Királya, a kereszten vonagló Istenember. Aki azon a homályos nagypénteki délutánon a test és lélek összecsukló szorongásában felkiáltott a borongós magasságba, ahol égneek kellett lennie, s Aki lekiáltott a mélységbe, ahol földnek kellett lennie, és sehonnan sem kapott választ. Azonban Ferenc szánuakozó szeretete a Felfeszített iránt nem olyan szeretet volt, mely az érzések hullámvázában merült volna ki, hanem olyan szeretet, amely imáadásra térdrekényszerítette, olyan szeretet volt ez, mely tetteket követelt tőle.¹⁴⁾ Ferenc a szenvedés, a krisztusi gyötrelém foglya, szerelmese. Teljes egészében át akarja érezni a krisztusi kínok tengerét és ezért kiált az Úrhoz. Szervedést kér, a legnagyobb szenvedést, hogy a szenvedés izzó kohójában átélje a Szeretet minden forróságát és a Szeretet világotmegváltó jelentőségét. És mikor Alverna hegyén a Felfeszített Istenember Ferenc élő húsába vési szenvedésének jeleit, akkor Ferenc elért a Kálvária csúcsára. Mikor ismét öntudatra ébredt, kimondhatatlan boldogsággal vette észre, hogy Krisztussal keresztre lett feszítve, mint második Crucifixus.¹⁵⁾ Ferenc egész életén végighúzódik szenvedés-szerelme, ott ragyog minden cselekvésén és ez a szenvedés-szeretet a Felfeszített keresztyéből forrásokozik. A kereszty misztériuma élete misztériumává lett!¹⁶⁾ Ez a szenvedés, a kereszty misztériuma kimondhatatlan boldogsággal árasztja el egész valóját, mert ez a szenvedés örömmel vállalt szenvedés. A szent sebhelyek vétele után Szent Ferenc, a fájdalom férfja, de akar is szenvedni, mert imádja a Megfeszítettet.¹⁷⁾

Bezedek a komolyság, a méltóság, a kiegyensúlyozottság példaképe. Sohasem kacagott, egész lelkülete a komolyság jegyét viseli magán és mélyhelátó szemén, melynek át kellett látnia az emberi gyarlóságok, sőt alattomoságok szürke fátyolán, hogy meglássa a sok felgyülemlett salak alatt a jóság, szépség, sőt szentség pislákoló lángját, fel-fellobbanó erejét, ott borong a magányosság utáni vágy; regulája pedig kiegyensúlyozott és mint gránitsziklák keménysége védi a különböző korok különböző lelki-alkatú egyéniségek előretörését. Szabályában is azt követeli, hogy mindenki komolyan viselkedjék, bár távol van azért tőle a szomorúság, életúntság vagy eszmör, hisz regulájában azt írja, hogy a zárdában senki ne szomorkodjék. Ferenc az élet trubadúrja, dalol és kacag, majd az eksztázis szent bolondságában fut le a hegyekről a völgyekbe és mindenkit könnyek között arra kér, hogy szeressék a Szeretetet. Szent Ferenc sokat sírt. De ezek a könnyek is szeretetből, tehát végső elemzésben boldogságból folytak.¹⁸⁾ Ezek a kedélyhullámzások Ferencnél nem az érzelmek pillanatnyi fellobbanásai, hanem mélyen átélt és állandó szívérzelmek. Ferenc

¹⁴⁾ Dr. P. Soiron O. F. M.: St. Franziskus und die Gegenwart. Werl. 1927. 43. old.

¹⁵⁾ Ugyanott 45. old.

¹⁶⁾ Ugyanott. 45. old.

¹⁷⁾ P. Gemelli O. F. M. - P. Takács O. F. M.: Franciskanizmus. Budapest, 1933. 43. oldal.

¹⁸⁾ Prohászka Ottokár: Szent Ferenc áhitata. Id. Szent Ferenc nyomdokain. 1926. 38. oldal.

«érzelmes és nem okoskodó, szerető szív és nem tudós, agy, inkább szellem, mint tan, inkább eszmény, mint kódex!»¹⁹⁾ Mikor a rablók belelökik télvíz idején egy hóval telt árokba, kacagva a nagy Király Hírnökének nevezi magát és bájos francia dalocskát énekel». A vidám kedély Szent Ferenc életének soha meg nem tört gerince».²⁰⁾ Mert betegsége alatt csirkehúst evett, ezért kötéllel a nyakában, meztelenül vezetteti magát végig Assisi ucáin. «Kiáradó, érzületes nap volt a szíve, amelyből óriási folyamokban áradt a jóakarata».²¹⁾

Szent Benedek felfogása a szegénységről is más, mint Ferencé. Ahogy egyik bencés oly klasszikusan, talán kissé modern nyelven fejezte ki magát: Szent Benedek szegénység-eszménye nem a koldusszegénység, hanem az anyagiaktól független úri lelkület. Birtokaik szorosán hozzátartoztak kolostoraikhoz és gondtalan életet biztosítottak számukra. Nem vitás kérdés, hogy Benedeknek ezzel is megvolt a természetfeletti célja, t. i. a kóborló szerzetesek ellensúlyozása. Ferenc eszménye az abszolút szegénység, ami regulájának egyik legszigorúbb pontja. Ebből Ferenc sohasem engedett. És a kicsi Poverello ezzel a szegénység-eszmével hatott legjobban korára, amely korban — mint valamilyen súlyos láz lepte el az európai nemzettestet a mindenreképes arany utáni vágy».²²⁾ És ez a szegénység oly mély nyomokat vágott a századok sziklás talajába, hogy még ma is kitörölhetetlenek, sőt Ferenc szegénység-eszménye még ma is hullámszámba hozza a szellemi áramlatokat, még olyanokat is, amelyek nem katolikus világnézetből indultak ki. Szegénység-eszménye ezenkívül tevékeny szegénység volt, amelynek mélyén ott lüktetett a szeretet, mely szakadékokat töltött ki és közelebb hozta egymáshoz a szociális világ tényezőit: az embereket. Igaza van Gemellinek, mikor azt írja, hogy: «a szegénység szeretet nélkül nem ér semmit, sem az Isten, sem az emberek előtt!»²³⁾

Benedek a római hierarchiának megfelelően állapítja meg rendjének hierarchiáját, a közösség feje az abbas, páter, atya, apát. Ennek mindenki alá van rendelve, mindenki köteles neki engedelmeskedni, mert — mint Pourrat írja — Benedek regulája szerint a kolostori élet legszükségesebb erényei: az engedelmisség, silentium és aláztatosság.²⁴⁾ Bár megparancsolja, hogy az apát okos legyen tanácsaiban, parancsaiban és egész fellépésében, mert az abbét érdeme és tudása szerint kell választani... és ő «Krisztust képviseli a kolostorban».²⁵⁾ A szerzetesek egymásközi kapcsolata

19) Etudes Franciskaines. P. Ubald d'Alençon: La spiritualité franciscaine. XXIII. évf. 1927. máj.-jún. 281. oldal.

20) P. Uzdóczy Zadravec István O. F. M.: A franciskánusok atyai öröksége. Szent Ferenc nyomdokain. 1926. 51. oldal.

21) P. Oslay Oswald O. F. M.: Szent Ferenc lelke. Id. Szent Ferenc nyomdokain. Bp. 1926. 33. oldal.

22) Dr. Jakob Strieder: Die socialpolitische Bedeutung des hl. Franziskus. In Franziskanische Studien XIII. évf. Münster 1906. 270. oldal.

23) P. Gemelli O. F. M.—P. Takács O. F. M.: Franciskanizmus. Bp. 1933. 31. oldal.

24) P. Pourrat: La spiritualité chrétienne I. XI. fejezet 399. oldal.

25) M. Viller S. J.: Dictionnaire de spiritualité. V. Paris, 1935. 1377. oldal.

a szeretet jegyében áll ugyan, de mégis észrevehető rajta, hogy közelebb áll a katonás jezsuita szellemhez, mint a ferenceséhez. Ferenc a szeretet közvetlen kapcsolatával köti össze testvéreit és ez a szeretet nemcsak külső máz, hanem életetalakító és eleven valóság. A legfőbb előjáró is csak azért áll a többiek felett, hogy azoknak szolgája legyen és ne parancsoljon. És ez a testvéri-szeretet oly feltűnő volt, hogy még a kívülállók is épültek rajta.

A kóborló szerzetesek ellen először Benedek állította fel a stabilitas loci elvét. És nemcsak a kóborló szerzetesek ellen irányult ez, hanem ezzel az elvvel és törvénykönyvének szuggesztív erejével a barbárokat is letelepedésre akarta kényszeríteni, ami sikerült is. Benedek tehát a földhöz, a helyhez kötötte szerzeteseit. A bencéseknek így az lett a hivatásuk, hogy önmaguk megszentelésén át a kolostort központjává tegyék a szellemi és lelki megújulásnak. És ezt a hivatást a bencések telje ítélték is. **Ferenc** széttörte ezt a keretet. Számára semmit sem jelentett a kolostor, előtte csak a világ számított. Úgy érezte, hogy neki az egész világnak hirdetni kell az evangéliumot. Testvéreit sem kötheti helyhez, mert ezeknek hol itt, hol ott kell megjelenniük, ahogy a szükség és alkalom kívánja. A benedeki forma a stabilitas loci Ferenc szegénység-eszméjének sem volt megfelelő. A testvérek járják be a világot, dolgozzanak, prédikáljanak, kövessék isteni Mesterüket még abban is, hogy nincs hová fejüket lehajtaniuk. Ferenc maga is 15 éven át hontalanul bolyongott az élet országútján.

Benedeknél a munka kiváló eszköz az öntökéletesedésre. A munkánál közre fog működni a Lélek is és az embernek elégséges a cél eléréséhez, ha engedi magát (Istentől) vezetni.²⁶⁾ A munkát az aszkézis szolgálatába kényszerítette, bár szociális célt is szolgált vele. Az akkori időben lealacsonyítónak tartották a munkát, megalázónak, amit csak rabszolga végezhet el, vagy az asszonyok. Benedek kolostoraiban azonban a patricius-sarjnak egy sorban kellett dolgoznia a rabszolga-ivadékkal, mert kivételt nem ismertek a szerzetesek. Tagadhatatlan, hogy rendjének egyik fő érdeme, hogy megkedvelte az emberiséggel a munkát, amiből aztán kifarjadt a technika és kultúra. Ferenc a munka keresztény értelemben vett megszemélyesítője.²⁷⁾ A munka tehetségét Isten kegyelmének tartja, azért maga is dolgozik és testvéreinek is meghagyja, hogy dolgozzanak. Ferenc az imát és a munkát, ezt az összeelegyített életet kivitte a kolostorból a világ kellős közepébe, ahol az anyagi szükségletek és a társadalmi illendőségek épületesebbé, de nehezebbé is teszik.²⁸⁾ Ferencnél a munka öncél és egyszersmind emberi cél is, már nem eszköz, hanem az észme megsejtése.

Ferenc az 1212. évi gyékényes káptalanon ismételtén visszautasította Hugolin bíborosnak azt az ajánlatát, hogy fogadja el más rendalapítók szabályzatát. Talán emberi szempontok miatt? Korántsem! De lelkélen ott élt a meggyőződés akadályokat nem ismerő ereje és ott lángolt szívében a hivatás szent tüze és vallotta, hogy nem erre az útra hívta őt az Úr. Külö-

²⁶⁾ Ugyanott, 1399. oldalon.

²⁷⁾ P. Gemelli id. m. 39. old.

²⁸⁾ P. Pourrat: La spiritualité chrétienne I, XI. feje. 385. old.

nösen pedig azért utasította vissza ezt az ajánlatot, mert irtózott a formától és megkötöttségtől. A szellem jelentett számára mindent és a formát csak mellékes dolognak tartotta. Sőt veszélynek tartotta a szellemmel szemben és attól félt, hogy a lelkület a forma keretébe zárva el fog satnyulni. Védekezett az ellen, hogy az élő szellemet formaságokba akarják préselni. Nem akart semmiféle kódexzet, hanem tisztán csak az evangéliumot. Benedek ezzel szemben azonnal átlátta, hogy semmiféle szervezet szabályok és jogi keret nélkül sokáig fenn nem állhat. «Praktikus tisztánlátással használta fel a régi regulákból, amit megfelelőnek talált és alkalmazta a nyugati viszonyokhoz». Ferenc művét Róma mentette meg és tette halhatatlanná!

A két rend még ma is folytonosan megújuló erővel hirdeti a Törvény és Szellem örökérvényű értékeit és az 1400 éves Benedek és a 700 éves Ferenc égi glóriájuk magasságából örvendezve nézik rendjük virágzó fejlődését és mutatják továbbra is az irányt a Cél felé...

Fr. Gilbert O. F. M.

B. Raymundus Lullus igazi arca.

Boldog Raymundus Lullust. Szeráfi Atyánk igazi gyermekét, kétszere- sen is megilleti a vértanui pálma. Először azért, mert mint szentpáli küzdelmeket átélő öszfürtű apostolt a mohamedánok halálra kövezték Afrika partjain, másodszer pedig azért, mert mint Doktor Illuminatust ellenségeinek szenvedélyesen elfogult kritikája, vagy jobbaumondva felületes kritikáltságára, keresztire feszítve tartotta hosszú századokon át.

Ahogy a felbőszült pogányok a közáport, úgy zúdították rá szellemi ellenségei a rágalmak özönét. Megtették félőrült kalandornak, eszelős rajongónak, babonás alkimistának és vádolták pantheizmussal és túlzó racionalizmussal. Neve körül mindjárt halála után, áldatlan harc kerekedett, mely a vetélkedő szerzetesrendekről nemsokára még az egyszerű népre is átragadt. A fanatikus versengésben hívei és ellenségei egyaránt túlsókra ragadtatták magukat, aminek az lett a következménye, hogy Boldogunk nemes alakja a felismerhetetlenségig eltorzítva maradt az utókorra. Századok multával, mikor a harc elült, a szent elnyerte méltó dicsőségét, mert ferences testvérei a pápa engedélyével zsolozsmába és szentmisébe foglalták nevét, de a tudós még csak napjainkban kezd valódi fényében kibontakozni.

A lullizmus, bár szűkebb hazájában Kataloniában sohasem szünetelt, nagyobb arányokban csak a XIX. század közepén kezd újraéledni. Megindítója Hieronimus Rosellon, aki 1859-ben hozzáfog Lullus katalán nyelvű műveinek kiadásához. Két évtizeddel később a spanyol M. Menandez y Pelayo, majd a francia Littré és Hareou¹⁾ csatlakoznak a mozgalomhoz.

1) Beállításuk téves és elfogult.

A századfordulón kiemelkedőbb lullisták Dr. Salvador Bové és Matheu Obrador, akik mint a katalán nemzeti bölcelet zászlóvivői, 1900-ban újra megindítják Raymundus műveinek még most is folyamatban levő kiadását. Ettől kezdve a lullizmus diadalmas előretörését olyan nevek jelzik, mint: Dr. Rubio i Lulh, O. Keicher, J. H. Probst, E. Longpré, Golubovich, stb., akik főként a Doktor Illuminatusz halálának 600 (1915) illetve születésének 700 (1935) éves évfordulója alkalmából gazdagították kiváló munkásságukkal a Lullus irodalmat.²⁾

Szeretném most megkísérelni, hogy B. Raymundus Lullus fenséges alakjáról, habár vázlatos, de lehetőleg mégis átfogó képet nyújtsak. E célból szándékom vázolni: *a*) életét, *b*) tudományos munkásságát és ezek alapján *c*) világnézetét.

a) B. Raymundus Lullus Krisztus fáradhatatlan bajnoka, a hányatott életű terciárius, Mallorca szigetén Palmában látta meg először a napvilágot, 1235. jan. 25-én. Szülei: Raymundus Lullus és Izabella D Eril, kik mindketten előkelő nemesi családból származtak, gyermeküket gondos erkölcsi nevelésben részesítették. De mikor az ifjú Raymundus a szabad művészetek elvégzése után, 14 éves korában mint apród, I. Jakab, Aragónia és Katalónia királyának szolgálatába lépett, a könnyelmű udvari élet pompájában, mint alázatos vallomásaiban maga írja — elfeledte Istent és a test útját követte. 1256-ban a gyermek Jakabnak, Mallorca királyának udvarmestere lett és mint ilyen, feleségül vette Dona Blanca Picany-t, aki őt két gyermekkel is megajándékozta. A magas hivatal és a családi élet azonban mítsen változtattak a könnyelmű trubadúr erkölcsi életén. Tovább írta hódító költeményeit és változatlanul folytatta tiltott udvarlásait. A liber contemplacionisban, talán kissé túlozva, azt mondja életének erről a szakáról: Én voltam a leggonoszabb ember az egész városban és az egész vidéken.³⁾

Az isteni kegyelem azonban megérintette a megszárdult fiatalember lelkét. Megisméltődött vele, ami Bernardone Péter fiával történt, Szent Damianó kápolnácskájában: a keresztre feszített Üdvözítő megjelent neki, éppen akkor, amikor egy szerelmi dal szerzésével foglalatoskodott. A látomások hasonló körülmények között ismétlődtek mindaddig, míg Raymundus az ötödik látomás után meg nem értette, hogy az Úr Jézus önmagának teljes átadását kívánja tőle. (1256. júl.) A Megfeszített szeretetétől lángragyúlva, már ekkor kigyullad lelkében életének hármasságának célja: hogy Krisztus iránti szeretetből keresse a vértanúságot, műveket írjon a hitetlenek megtérítésére és kollégiumokat alapítson jó misszionáriusok kiképzésére.⁴⁾ Tökéletes átalakulása tulajdonképpen csak Szent Ferenc Atyánk ünnepe történt. Az ünnepi predikáció alkalmával felbuzdult a Szeráfi Pátriárka példáján, és elhatározta, hogy annak nyomdokaiba lép. Az elhatározást tett követte. Még aznap belépett Szent Ferenc harmadik rendjébe és magára-

²⁾ V. ö. Ramon d Alos Moner: Lullistische Litteratur der Gegenwart: Wissenschaft und Weisheit, 1935. II. évf. 4. sz.

³⁾ Liber Contemplationis: Obres, t. 11. 185. id. Longpré: Dictionar de theologie, IX. 1075.

⁴⁾ Longpré i. m. 1075.

öltötte az akkori remetek durva csuháját. Ezzel búcsútmondott a világnak és bár családját még nem hagyta egészen magára, magasztos céljánál fogva már kiemelkedett annak szűkös köréből, hogy hatalmas tehetségét az összemberiség üdvözítésének szolgálatába állítsa.

Hogy magasztos hivatására méltón előkészüljön, az egykori nemes lovag, alázatos zarándokként bejárta Spanyolország szent helveit., Hazatérve, törhetetlen akaraterővel látott hozzá a keleti nyelvek, a bölcselet és a teológia tanulmányozásához.

Kilencévi alapos és fáradságos előkészület után visszavonult Randa hegyére, hogy ott a magányban, egészen elmerülhessen Istenben. Itt a nyolcadik napon isteni megvilágosításban volt része, amelynek fényénél megpillantotta azt a legalkalmasabb módszert, melyet a hitetlenek megtérítésénél alkalmaznia kell. Hogy miben állott ez a megvilágosítás, azt biztosan nem tudjuk, de valószínűleg az isteni tökéletességek abszolút elsőségét és azoknak egymáshozvaló viszonyát ismerte meg, nemkülönben azt, hogy az egész teremtett világ az Isten képmása.⁵⁾ E nagyszerű meglátás után visszavonult egy cisztercita kolostorba és ott többek között megírta legdélkeletibb művét: a híres Ars Magnát. Elfoglaltságai miatt családjáról már nem tudott személyesen gondoskodni, azért feleségét és vagyonát Galercon Péter gondjaira bízta. (1275.)

Egyre nagyobb arányú tudományos munkásságára már a király is felfigyelt és talán ennek következményeképpen nyerte el azt a kegyet, hogy a király támogatásával és XXI. János pápa beleegyezésével megalapíthatta Miramárban az első keleti nyelvű kollégiumot, ahol az ő vezetése mellett 13 ferences készült az arab misszióba. (1276. okt. 17.)

Ettől kezdve életét szakadatlan utazásban és apostoli munkásságban tölti. Emberfeletti küzdelmek árán csaknem az egész akkor ismert világot beutazza. Miramár, Páris, Bologna, Nápoly és Génua többször is megismételt útjainak állomásai. Igen valószínű, hogy még a Szentföldre is elzarándokolt. Közben egyre-másra írja műveit, magyarázza az Ars Magnát és harcol a kereszténység krisztusi szellemét megrontó averroizmus ellen. Ezeket azonban csak mintegy melleleg végzi. Utjainak elsődleges célja az, hogy a pápai kúrián a királyi udvarokban és a szerzetesek kapitulumain diadalra vigye missziós eszméjét, görög, arab és tatár nyelvű, kollégiumok alapítását. Erős meggyőződése, hogy a hitetleneket csak úgy lehet megtéríteni, ha saját nyelvükön visszük hozzájuk Krisztus Evangéliumát. De hiába küzd! Az arra hivatottak közömbösségén minden jószándéka hajótörést szenvedett. Szomorúan írja magáról: sed nihil potuit impetrare cum ipsis et pluries fuit drisus et percussus et phananticas vocatus. Egyedül a Ferenc-rend generálisa, Raymundus Gaufredi mutatott jelentősebb érdeklődést a lullusi tervek, nemkülönben az Ars Magna iránt.

Mindezek a sikertelenségek keserűséggel töltötték el a nagy Mallorkai lelkét, de hogy meg nem törték, azt misem bizonyítja jobban, mint az, hogy annyi csalódás dacára most 60 év terhével a vállán ömaga készül fel a pogányok megtérítésére.

⁵⁾ Longpré i. m. 1077.

Ezt a tervét azonban egyenlőre keresztülhúzza egy súlyos testi betegség, amelyhez hamarosan gyöttrő lelki aggályok is járulnak, hivatását és örök üdvösségét illetőleg. A Szűzanyába vetett gyermeki bizalma azonban megmenti a végső kétségbeeséstől.

Alighogy némileg visszanyerte erejét, máris hajóra szállt, és barátai ellenzése dacára, Tunisba hajózott. (1292. szept.) Megérkezése után azonnal elkezdte hirdetni az Isten ígését, a tudósokat pedig vitatkozásra hívta ki. A vereségük miatt felbőszült pogány tudósok azonban hamarosan bevádolták Lullust Abu Hafsz kalifánál, aki kimondotta rá a halálbüntetést. Egy jóakarató mohamedán tudós közbenjárására azonban kegyetlen megkínózás után egy génuai hajóra toloncolták, és így kénytelen-kelletlen visszatért Európába. (1293. jan.) Itt ismét folytatja, amit abbahagyott, azzal a különbséggel, hogy régi tervei mellé most már egy új kereszteshadjárat és a görög egyház egyesítésének eszméjét is felveszi. Kér. könyörg. tanít. buzdít. de hiába. Kiáltó szava V. Celesztin és VIII. Bonifác pápáknál éppúgy süket fülekre talál, mint Szép Fülöpnél és a párisi egyetemen. Az emberek e zavaros időkben mindennel többet töröltek, mint Krisztus ügyével.

Misszionáriusunk, a vértanuság vágyától égve, és a reá váró veszedelmekkel mítsem törődve, 1306-ban újra Afrikába hajózik. Bugiában az utcán járva-kelve hangosan hirdeti: A keresztények vallása igaz és szent és Isten előtt kedves, a szaracénoké pedig téves és hamis... ezt kész vagyok bizonyítani is! ⁶⁾ Az előljárásság figyelmeztette eljárásának veszedelmes voltára, de Lullus nem tágitott. Mivel érveit megcáfolni nem tudták, megkínózva börtönbe vetették és ott egy félévig sanyargatták. Mikor látták, hogy az ősz apostolt hitétől eltántorítani se ígéretekkel, se fenyegetésekkel nem tudják, hajóra rakták és megtiltották neki a visszatérést. Így érkezett meg Lullus egy veszedelmes hajótörés után, melynek következtében műveit is elvesztette. 1306 novemberében a pisai kikötőbe, ahol eddig nem tapasztalt szeretettel és megértéssel fogadták.

A megkínzott aggastyán bámulatos élet és tetterővel újra megírja elveszett műveit. Párisban, ahol az averroizmussal veszi fel a harcot, már valószínű iskola alakul ki körülötte. Előadásait nemcsak tanulók, de kiváló tudósok is látogatják. Műveinek száma már ekkor legalább 123.

A viennei zsinat összehívása megegyezően megelőlegezte előtte azt a reményt, hogy eszméi, itt az egész világ színe előtt, megértésre és pártfogásra találjanak. Mint a *hitel'enk prokurátora* -- ahogyan magát nevezni szokta -- előterjesztette eszméit, amelyek most, nemcsak a meghallgatásig, legalább részben, a megvalósulásig is eljutottak. Elhatározták ugyanis, hogy a leghíresebb egyetemi városokban Páris, Oxford, Salamanca, Bologna, keleti nyelvű kollégiumokat állítanak fel.

Erre az alkalomra írt kis dialogusában adja életének és apostoli működésének rövid és tartalmas összefoglalását: Házasságban éltem, gyermekem volt, állásomnak megfelelően gazdag voltam, kicsapongó és vilá-

⁶⁾ Id. P. Sall Szilveszter: Raymundus Lullus, mint misszionárius. Szemináriumi dolgozatok, 58. t. Bp., 1931.

gias életet éltem. Mindezt szívesen elhagytam csakhogy Isten dicsőségét és a közjót szolgálhassam és a szent hitet felmagasztalhassam. Arabot tanultam, többször mentem a szaracénokhoz prédikálni; hitemért elfogtak, bebörtönöztek és megvesszőztek; 45 évig azon fáradoztam, hogy az Egyház vezetőit és a keresztény fejedelmeket a közjó érdekében megmozgassam. Most öreg vagyok, szegény vagyok; de még most is ugyanaz a szándékom, és ha Isten megengedi, mindhalálig az is marad».7)

Krisztus hős bajnoka mindhalálig, utolsó lehelletéig akar küzdeni. Miután megírta végrendeletét, azzal a hő vággyal, hogy «ne akármilyen halállal, hanem a szeretet és égő szerelem tüzeiben» fejezze be életét, 1314-ben Szicilián át Tuniszba, majd Bugiába megy, ahol küzdelmes életét a legszebb, apostol számára legfönségesebb diadallal koronázza. Nyilvánosan hirdette az Evangéliumot, ezért elfogták és bebörtönözték, de mivel még itt is prédikált, a felbőszült tömeg megkövezte, 1315. jún. 29-én. Félholtra verve talált rá két génuai kereskedő, akik hajójukra vitték és Genuába akarták szállítani, de a vihar Mallorca partjai felé sodorta a hajót. Az élő vértanu — mint egykor Mózes az ígéret földjét — még egyszer megpillanthatta hazája partjait, de lábával már nem érinthette, mert lelke még a tenger hullámain egy szebb és boldogabb hazába szállt. Azt mondják, még haláltusájában is ismételte a két génuai előtt visszavisszatérő eszméjét: «Túl ama tenger határain, amely Angol, Francia és Spanyolországot övezi, túl ama szárazföldön, amelyet látunk és ismerünk, ellenkező irányban van egy másik szárazföld, amelyet nem látunk és nem ismerünk... Egy világ, amely nem ismeri Jézus Krisztust... A két génuai közül az egyik elkapta e szavakat és családjára hagyományozta. S ez a genovai hajós Colombo István volt».8)

A palmai ferencesek nagy honfitársuk tetemét, mint drága ereklyét, templomukba temették és szentet illető tiszteletben részesítették. Mivel a palmai ferenceseknek, IX. Pius pedig az egész Ferenc-rendnek megengedte, hogy Boldog Raymundus Lullusról officiumot és szentmisét mondjanak.

b Ezt a csodálatos képességű embert, aki hithirdetői minőségben is szinte emberfeletti munkát fejtett ki, a lelkek iránti nagy szeretet még arra is képessé tette, hogy korának, sőt az egész középkornak legnagyobb spanyol poligraphusa legyen. Könyveinek sokasága, főként ha figyelembe vesszük regénybeillő életének hányatott voltát, ámulatba ejt. Nem írt ezer könyvet, ahogy a legenda tartotta, még négyszázat sem, ahogyan azt nemrégiben még komoly történetírók is állították, de írt a legszigorúbb kritika szerint is legalább 216-ot.9)

Sok és heves vitája adott okot az a kérdés, hogy vajjon honnan merítette Lullus nagy bölcs-e.i. theologiai és misztikai tudását? Mert annyi bizonyos, hogy egy tudományos rendszer sem bontakozhat ki minden külső hatás nélkül, csupán szerzője zsenialitásából. Szükségképpen megvan a lullizmusnak is a gyökere. Ezeket a gyökereket többen az arab filozófiá-

7) Disputatio Petri Clerici et Raymundi phantastici. Szövege: W. u. W. II. é. 4.

8) P. Gemelli—Takács: Franciskánizmus.

9) Longpré: i. m. 1090—1112.

ban és misztikában vélték feltalálni. (Asin y Palacios, Ribera stb.) Kétségtelen, hogy Lullus, aki mint hithirdető annyit forgott az arabok között, jól ismerte a keletiek gondolatvilágát és minden tudományát. Hiszen hogyan cáfolhatta volna azt, amit nem ismer? Megengedjük azt is, hogy a csillagászatban és az orvostudományban arab mesterei voltak. Továbbá Lullus maga is bevallja, hogy az Ars Magna kifejezésmódját az araboktól kölcsönözte. Kéri is olvasóit: «Nec eis displiceat varietas loquendi, sed addiscant hunc ipsum modum loquendi arabicum, ut infidelium oppositionibus obsistere noscant... attendant diligenter *ad quem finem tendant...* Numquid *ad cognitionem et dilectionem illius Summi Entis* et via rationis, ad ipsam propagationem fidei catholicae?»¹⁰⁾ Kell ennél világosabb beszéd? Egy cseppet sem csodálkozhatunk azon, hogy az a Raymundus Lullus, akinek elve volt, hogy a hitetleneket saját nyelvükön kell megtéríteni, kedvenc Ars-ában, melyet épp a mohamedánok megtérítésére kapott Istentől, az arabok stílusát használja. Ebben is egyetlen és legfőbb célja a *dilectio illius Summi Entis... et propagatio fidei catholicae* a *Legfőbb Lény szeretete és a katolikus hit terjesztése*. A külső forma lehet arab, de a belső tartalom, filozófiában, teológiában és misztikában egyaránt, keresztény és teljesen beleilleszkedik a Szent Ágoston és Szent Anselm nyomán haladó ferences iskolába. Semmi szükség nincs arra, hogy a keresztény skolasztika határain kívül pl. Mohi ed Dinnél, vagy Algazelnél keressük a lullusi tanítás nyomait. Sokkal biztosabb nyomokon járunk, ha Grossetete Róbert és Halesi Sándor, vagy még inkább Bacon Rogér felé tájékozódunk, akinek Opus Majus-a nemcsak célkitűzésében, hanem még tanítása egyes pontjaiban is (pl. illuminatio) előfutára a lullusi gondolatnak.

Thomas Carreas y Artau szerint Lullus bölcsellete két irány között mozog: az egyik a platon-ágostoni, aminek következtében gondolatvilágát végérvényesen a ferences bölcsélet történetébe kell utalni, a másik a logikai matematikus-enciklopédikus, amely legtökéletesebb kifejeződését, több mint harminc évig tartó fejlődés után az *Ars generalis et ultima* -ban nyeri.¹¹⁾

A Doktor Illuminatus hihetetlenül sokoldalú. Kora tudományának minden ágát felöleli, és valamennyinek a kisebb-nagyobb művek egész sorát szenteli. Irodalmi működésében is hazájának gyermeke, igazi spanyol, akinél az erő és tehetség a bőségben jut kifejezésre.

Műveit, amelyeknek teljes felsorolásától itt el kell tekintenünk, a nevezetesebbek kivételével csak tárgy szerint ismertetjük.

Írt 3 hatalmas enciklopédiát. Ezek közül a változatos tartalmú *Liber contemplationis*, a lullusi misztika remekműve, Mgr. Torreas y Bages megállapítása szerint: ez egy olyan csodálatos irodalmi szintézis, amely felöleli korának minden ismeretét és az Első Lénytől, minden élet és létezés forrásától függő létezők mérhetetlen körének bölcséletét. Grandiozus-kép, mely ragyogóan ábrázolja a relációknak azt a csodálatos összhangját, amely a teremtetlen Lény és a teremtmény, az isteni tulajdonsá-

¹⁰⁾ Compendium Artis demonstrativae I. 111. p. 160. id. Longpré 1133.

¹¹⁾ V. ö. Thomas C. y. Artau: R. Lull. und der Geist seiner Philosophie. W. u. W. 11. évf. 3. sz. 220. l.

gok és az emberi képességek, a mennyei hierarchiák és a földi rendek, a polgári és vallási társulat, az anyag és a szellem között fennáll». ¹²⁾ Másik nevezetes encyklopédiája: a *L' Arbor Scientiae*, mely értékes és tömör kifejezője Lullus gondolkodásmódjának. Ez a fa hasonlatával mutatja be a különféle tudományok rangsorát.

A bölcselőnek 53 könyv hirdeti nevét. Legalapvetőbb a híres és sokszor félreértett *Ars Magna*, vagy másnéven *Ars compendiosa inveniendi veritatem*. Ez Lullus legdédelgettebb műve, melyet különös szeretettel magyarázott és többféleképpen is leírt. Érthető is, hiszen meggyőződése szerint ezt maga Isten jelentette ki neki Randai magányában. Élete végé felé leegyszerűsített és teljesen kitisztult formájában újra megírta *Ars generalis et ultima* címmel. Az *Ars* célja, hogy az első és legfőbb elvek megtalálása által megvalósítsa az összes tudományok egységét. Egyáltalán nem gondolkodógép — mint Hegel gondolta. — Meg kell benne különböztetni a külső mechanizmust és magát a módszert. A mechanizmust az alakzatok és koncentrikus körök teszik, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy képekkel tegyék érthetővé a lét egyetemességét átfogó három nagy rendnek: az Istennek, az embernek és a világnak összhangját. A koncentrikus körök középen van az Isten, akit az abc. első betűje jelöl. Ezt a *vezéreszmét* körülragyogja 16 principium — későbbi, 1289-ben írt művében csak kilenc. — E principiumokat melyek az Isten attribútumait jelentik, betűk helyettesítik. Ezekből a principiumokból négy főalakzatot lehet formálni és százhusz módon kombinálhatók; az eljárás igen bonyolult, mert minden változat három szilogizmust rejt magában. ¹³⁾ Ennek a szerkezetnek nem az a feladata, hogy az ember helyett elvégezze a gondolkodást, hanem az hogy megkönnyítse az emlékezet munkáját.

A teológia és apológia irodalmát Lullus 60 nagyobb és 28 kisebb munkával gazdagította. Teológiai munkáiban: *Liber princ. theol.*, *Liber de demonstratione per aequiparantiam*, *De deo et mundo* stb. felöleli a kereszténység minden misztériumát. Apológiájában, (*pl. Lib. de quinque sapientibus*) a pogány vallásokon és különféle felekezeteken kívül főként a keresztény-szellemét leginkább veszélyeztető Averroizmust támadja. Mint Sollerio állítja: egy felekezet mellett sem ment el anélkül, hogy a leghevesebben ne támadta volna: pogányokat, hitetleneket, tatárokat, zsidókat, mohamedánokat, szaracénokat, görögöket, nesztoriánusokat, jakobitákat. Averroest és követőit, végül az eretnekeket és az eretnekségeket szóban és írásban úgy üldözte, hogy őt a hit legkiválóbb védőivel is össze lehet hasonlítani. ¹⁴⁾ Hitvédelmi iratai még sok felbecsülhetetlen értékű kortörténelmi adatot is szolgáltatnak a különféle, ma már nem is létező vallásokról. Legjelentősebb és legmaradandóbb értékű műveit Lullus a misztika terén alkotta. A *Liber Contemplationison* kívül ide sorolhatunk még 12 könyvet, melyek közül kiválik költői-szépségeiben gazdag párbeszéde: az *Amic e Amat*. Ennek jelentősége — Probst szerint — felmérhetetlen, mert ez a

¹²⁾ Tradicio catalana, p. 226., id. Longpré. i. m. 1090.

¹³⁾ V. Ö. Longpré i. m. 1117.

¹⁴⁾ Id. P. Takács I.: Szent Ferenc rendje, 322.

középkornak legmagasztosabb spanyol és ferences valláséleti megnyilatkozása: izzó és egyben üdítő, telve képekkel és örvénylő mélységekkel.¹⁵⁾ Mióta a lulluszi misztika igazi értékét kezdik felismerni, azóta komoly és elfogulatlan tudósok is merik állítani, hogy helye Avilai Szent Teréz és Keresztes Szent János, sőt — Longpré szerint — egyenesen a misztikusok fejedelme, Szent Bonaventúra mellett van. A Spanyol-félsziget misztikáját ma már nem a Moradas vagy a Cantic Espirituel-től, hanem az *Amic e Amat* (Szerető és Kedves) prózában írt költői párbeszédétől számítják.

Lullus, mint pedagógus, hat könyvecskét írt. Ismertebb a *Le Libre del ordre de Cavayleria* és a *Le doctrina pueril*. Az előbbiben a lovagi élet szabályát és erkölcsstanát írja meg, az utóbbiban pedig fiának ad, főként vallási és erkölcsi oktatásokat.

A kereszteshadjáratok és a missziók eszméjének Lullus 9 munkát szentelt, melyeket nagyobb részét V. Celesztin, VIII. Bonifác és V. Kelemen pápákhoz. Szép Fülöpöz és a viennei zsinathoz intézett. (Pl. *Liber natalis*, *Disputatio Petri clerici et Raymundi Phantastici* stb.)

Lullus, nagyarányú missziós és tudományos működése mellett, még a spanyol, elsősorban a katalán irodalomban is jelentős helyet vívott ki magának. A *Blanquerna* és a *Felix de les maravelles dell mon. c.* regényeivel úttörője a bölcséleti regényeknek. Mindkét regényét az emberiség átalakítása és az önmegszentelődés szolgálatába állítja. — Keleti szépségekben pompázó költészetével pedig még ma is mint a katalán költészet atyja szerepel. 15 költeménye közül különösen nevezetes megható elégiája a *Les Descornort*, mely a katalán költészet remeke.

A profán tudományok terén 9 műve ismeretes. Ezekben értekeznek a fizikáról, geometriáról, fényről, asztrónomiáról, fényről és orvostudományról.

(E vázlatos áttekintés után már alkothatunk valamelyes fogalmat a nagy mallorkai polygraphus irodalmi működésének hatalmas arányairól.)

Ezenfelül idézeteiből tudunk még néhány elveszett írásáról és egy sereg kétesen, vagy tévesen neki tulajdonított könyvről. Ezek az apokrif iratok voltak okozói annak a kétségbeejtően ferde történelmi felfogásnak, mely a Doktor Illuminatusról idők folyamán kialakult. Követői nem egyszer neki tulajdonítottak olyan munkákat, melyek érdemét növelték volna, pl. a *Liber de conceptu virginali*. De sokkal nagyobb volt azoknak az apokrif iratoknak a száma, melyek Lullust, a titkos (okkult) tudományok, elsősorban az alkhímia művelője, sőt vezéréként szerepeltettek. (pl. *L'Art de l'alquimia*.) Ezeknek hamis volta ma már kétségtelen, noha a középső és reneszánsz-kori alkimisták, (pl. Giordano Bruno) éppen ezek alapján tartották Lullust mesterüknek. Az igazság az, hogy a Doktor Illuminatus nem hisz az anyag átváltoztatásának lehetőségében és amint műveiből kitűnik, maga is elítéli az alkhímiát, (Pl. *Felix de les maravelles*).

Ha Lullus műveiben akadnak is hibák, annyi ma már bizonyos, hogy tanítása hit és erkölcsstan dolgában nem ellenkezik az Egyház felfogásával. Hogy kifejezései számunkra sokszor nehézkeseknek és homályosaknak

¹⁵⁾ Probst: Ramon Lull's Mystik, ihre Grundlage, ihre Form. W. u. W. 11. 4.

tűnnek fel, az annak tudható be, hogy könyvei nagyobb részét nem a tudós világ, hanem az egyszerű nép számára írta. Ennélfogva nem a középkori skolasztika kicsiszolt nyelvet, hanem a még fejletlen katalán és arab nyelvet kellett használnia, azt a nyelvet, amelyet megértettek azok, akikhez műveivel az Isten igéjét akarta eljuttatni. A későbbi fordítások pedig többet ártottak, mint használtak, mert sem a nyelv lendületes erejét, sem a szöveg eredeti értelmét nem tudták visszaadni.

Bár Lullust erényekben gazdag élete és vértanuhalála miatt a hívek kezdettől fogva buzgón tisztelték, szellemi örököseinek a lullista iskolának mégis súlyos küzdelem és megpróbáltatás jutott osztályrészül. Mindjárt a XIV. század második felében elkezdődött a harc. Franciaországban a párisi egyetem cenzúrázta az Ars Magna egyes kifejezéseit, Spanyolországban pedig Eymerich O. P. IX. Gergely káplánja és Spanyolország inquisitora intézett igen heves támadást a lullizmus ellen. Ennek sürgetésére IX. Gergely felülvizsgáltatta Raymundus műveit. A vizsgálatok eredményéről semmit sem tudunk. Az azonban tény, hogy IV. Péter, Aragónia királya, Eymerichet 1375. márc. 11-én száműzte. A következő évben pedig IX. Gergely nevével megjelent egy bulla, mely anélkül, hogy a könyvek címéről és a tételek tartalmáról említést tenne, Lullusnak 20 könyvét és 200 tételét elítéli. A bulla azonban kétségkívül hamisítvány, amint azt az V. Márton pápa megbízásából vizsgálatot tartó Aleman bíboros hivatalosan is megállapította. (1419. márc. 24.)

Bizonyos tehát, hogy a Doktor Illuminatus tanait az Egyház sohasem ítélte el, amit az is bizonyít, hogy 1663-ban a mallorkai egyetemen X. Kelemen jóváhagyásával lullista tanszéket állítanak fel, s ennek doktráit tiszteletbeli elsőbbség illeti a thomista és skotista doktorok között. Ez volt az a kis mag, melyből a lullizmus ma már egyre terebélyesedő fája kibontakozott. A lullizmus jelentőségét és értékét misem mutatja jobban, mint az a körülmény, hogy még megvetve és eltorzítva is kiváló tudósok IV. Cusanus, Descartes, Leibnitz, Hegel — érdeklődését vonták magára.

c) Mikor a nagy mallorkai konvertita buzgó lelkigyakorlata után le szállt Randa hegyéről, Istentől megvilágított lelke előtt a mindenség már egészen új fényben ragyogott. Amit ezután leírt és rendszerbe foglalt, az egetjáró lelkének hű tükörképe, mintegy alter ego-ja. Drámai erővel kel benne életre az ember, szenvedélyesen lüktető spanyol temperamentumával és lelkekért égő olthatatlan buzgalomával. A hajdani trubadúr még a bölcséletben sem tagadja meg magát. Menandez y Pelayo szavaival élve: Lullus a metafizika költője.

Világnézetének s ezt kifejező tanrendszerének tengelye, egyben alapja és csúcsa, az isteni tökéletességekről alkotott felfogása, mely elkiséri életben és tanításban egyaránt, a bölcsellettől a teológián át az egyesülés magasságába lendülő misztikáig.

A ferencesektől örökölt egyetemes szimbolizmusának megfelelően a létezők értékhierarchiájának legfelsőbb fokán áll az Isten, az actus purus, akinek realiter azonos és elválaszthatatlanul együttműködő tökéletességeiben az alsóbb (comparatív és pozitív) létfokok összes tökéletességei vég-

telen mértékben megvannak, mint okai és ősmintái a teremtett tökéletességeknek. «Ez a világ — mondja — képmás, melyben az Isten tökéletességei tükröződnek. Ez annyit jelent, hogy a teremtmény jósága az Isten jóságát, a teremtmény nagysága az Isten nagyságát mintázza». ¹⁶⁾

a) A bölcelet kapujában Lullus is vallja Szent Agostonnal: *Crede ut intelligas. A hit az értelem vezércsillaga. A mélyrehatolás egyedüli eszköze: *ingressus in philosophiam cum habit fidei*. E kijelentése egyúttal a racionalizmus vádjának is leghatározottabb visszautasítása. A hit fénye megvilágítja az emberi értelmet és ezáltal egy magasabb rendbe, mintegy önmaga fölé emeli. Az ilyen értelem számára a világ nem egyéb, mint nyitott könyv, melyből az olvasni tudók kiolvashatják Isten tökéletességeit, aki csak azért takarta bele ragvogó arcát, hogy gyenge szemünket fényével el ne vakítsa. «Értelmi szemünk jobban lát, ha Isten hatalmát, méltóságát, bölcsességét és akaratát a teremtményekben szemléli, mintha azokat csak Istenben látja». ¹⁷⁾*

Ennek a magasztos világnézetnek kódexe az *Ars Magna*, mely koncentrikus köreivel és különféle alakzataival csak arra szolgál, hogy érzékelhetővé tegye a világ valamennyi lényének összefüggő harmóniáját: az Isten, az ember és a világ kölcsönös viszonyát. Ha e tisztán külső, érzékeltető és emlékeztető jelektől eltekintünk, akkor az *Ars Magna* nem egyéb, mint a Doktor Illuminatus nagy eszméjének, a részlettudományokat végső elveikben magábanfoglaló egyetemes tudománynak módszere. Mint ilyen, sem nem logika, sem nem ontologia, hanem mindkettő egyszerre, az *ordo cogitandi est ordo essendi* alapján. A módszer útja a *Ars Magna* abszolút és relatív principiumokat tartalmazó köreinek megfelelően, a *fölszállás* — *ascensus* — és a *leszállás* — *descensus*. A hit fényével megvilágított elme a relatív principiumokban felismeri ezek ősmintáit, a megfelelő isteni tökéletességeket és ezáltal a láthatók szemléletéből a láthatatlanokhoz, az anyagtól az anyagtalansághoz emelkedik. E magasságból az értelem már könnyen leszáll a részlettudományok közös elveire. Ehhez már se logika, se metafizika nem szükséges, mert az isteni tökéletességek, melyekhez értelmünk az imént felemelkedett, valamennyi tudomány egyetemes elveit magukba foglalják — a theológiától a hajózás mesterségéig. ¹⁸⁾

Ha az *Ars Magna*, mely Lullus messzemenő célkitűzésében minden tudható dolog megismerésének eszköze» ma nem is használható, azért, sikertelenségében is zseniális kísérletezései, mégis minden idők szellemóriásainak álmát, az összes tudományok egységének eszméjét szolgálja.

A nagy mallorkai Terciárius tanítása nemcsak szimbolizmusában és egyetemességre való törekvésében — azaz alapjában és módszerében, — hanem részleteiben is ferences vonásokat mutat. Azonkívül, hogy egész világszemléletén az akarat és érzelmi elem uralkodik, megtalálható nála a formák sokaságának elve, az egyediség felfogásának ferences változata; tanítja a szellemi lények hylemorfikus összetételét, a *rationes seminales* létezését, az *illuminatiót* és a *fényelméletet*.

¹⁶⁾ Artau: Die metaphysischen Grundlagen der lullischen Philosophie, W. u. W. 11. 4.

¹⁷⁾ V. Ö. Longpré i. m. 1116.

¹⁸⁾ V. Ö. Cramer von Bessel: Raymundo Lullio: *Ars Magna*, W. u. W. 11. 4.

A Doktor Illuminatus ferences, sőt egyenesen szentferenci lelkületét mégis az a központi eszme jellemzi leginkább, mely köré egész tanítása kristályosodik. Ez az eszme, mely megtérése első lelkesedésében fogant meg lelke mélyén, de mely mégis egész a vértanuságig kísérte, a Liber Contemplationis szavaival abban áll, hogy: sem nyugalmat, sem vigasztalást nem enged magának addig, míg az egész világ keresztény nem lesz, és valamennyi nem magasztalja a háromszemélyű egy Istent». ¹⁹⁾ Ez az eszme teszi Raymundus bölcséletét a térítés bölcséletévé, ²⁰⁾ melynek célja nem az elvont, öncélú igazság kutatása, hanem a gyakorlati, az üdvöthozó igazság, — a *veritas salutifera* — megismerése és megismertetése, a lanyhulásnak indult nyugati kereszténységgel és a keleti pogánysággal egyaránt. Elve Szent Ferencé: tanto sa quanto fa: ezért járja aggságában is ifjú erővel a lélekmentés fáradságos útait, ezért írja százával műveit és ezért kéri Istentől «Nagy Művészetét», hogy mielőbb megvalósuljon Krisztus országa, az egy akol és egy pásztor eszméje.

Logikája ezért nem az arisztoteleszi száraz formális logika, hanem a szimbolikus logika, mely Isten világba rejtett nyomainak kiolvasása révén a theologiai tételek alátámasztója és ezáltal útmutatónk, vezetőnk örök célünk felé, az égbe.

Lullus nem veti meg, sőt térítő munkájában maga is haszonnal alkalmazza a természetes ész bizonyító erejét és szerzett ismeretét, de mégis sokkal többre értékeli a Szentlélek ajándékát, a bölcsesség belénk öntött adományát, mely az egyszerűek tudománya. «A nagy tudósok tudásának sok a szalmája és kevés a magja; többet ér az egyszerűek tudása, melynek kevés szalmája és sok magva van, mert az egyszerűek tudásával sem a nagyravagyás, sem a világ fiainak okossága, sem az önzés össze nem fér». ²¹⁾

b) Az isteni tökéletességekről szóló tana Lullusnak theologizációjában, nevezetesen Isten-tanában is vezéreszméül szolgál. Az Isten tökéletességeinek legfőbbje, mintegy a többinek is forrása a jóság, amiért is Istent gyakran csak Suverén Jó-nak nevezi. — Az Isten háromszemélyűségét Szentviktori Richárd és Halesi Sándor nyomán érvekkel is igyekszik alátámasztani. Theologiai műveiben inkább apologetikus szempontok vezették, azért főként olyan tételeket tárgyal bővebben, melyeket az averroisták tévedéseikkel elhomályosítottak. Így pl. védi Isten minden kényszertől ment független jelenti, hogy a világ ezért a lehető legjobb. «Deus potuit plus creare, getlen szabadságát. Isten szabadakarathól teremtette a világot. De ez nem quod creavit respectu huius, quod creavit... et similiter respectu sui, sed hoc noluit, quod nolle est suum posse». ²²⁾ Hasonlóképpen szabadakarathól történt az Ige megtestesülése is, mely egyben az Isten tulajdonságainak főséges revelációja.

A Doktor Illuminatus krisztológiájában és mariológiájában is felcillannak azok a meglátások, melyeket nagy rendtársa a Doktor Subtilis ugyanezen időben fejtegetett Oxford, Páris és Köln katedráin.

19) V. Ö. Longpré i. m. 1122.

20) Artau i. m. W. u. W. 11. 3.

21) Id. Artau u. o. 227.

22) Longpré i. m. 1126.

Az Isten első gondolata, a mindenség értelme Jézus Krisztus, Aki fenségesebb és nemesebb mindennél, mindenek kezdete, betetőzése és célja; minden egyéb, ami Isten teremtő kezéből kikerült, csak arra szolgál, hogy felékesítse azt az emberi természetet, mely Szűz Anyától született. Az Ige megtestesülésének elsődleges indítéka nem a bűn, hanem az Isten megdicsőítése és tökéletes szeretése. Jézus Krisztus a mindenség Királya, Akinek megváltói érdeme, mint a nap fénye a holdra és a csillagokra, kisugárzik az angyalokra és az emberekre egyaránt.

Legszébben ragyog stílművészete akkor, mikor a Bold. Szűz mindeneket túlszárnyaló szépségét, erényeit és egyetemes lelkiánnyását foglalja himnuszokba. A Szent Szűz tisztaságának magasztalása közben már a szeplőtelen fogantatás titkát is megsejti, jóllehet még nem tudja helyesen bizonyítani.

c) Raymundus Lullus misztikus is, lelkének minden képességével, éppúgy, mint Szent Bonaventúra vagy Szent Ferenc első tanítványai, akiknek őszinteséggel és természetszeretettel teljes tüzes költészete mélyen belevesződik lelkébe... Ő nyitja meg nagy misztikusaink (spanyol) sorát — írja Pelayo — és nem engedi át a pálmát, csak a XIX. század két-három nagy misztikusának: de azok sem az eredetiségben, a meglátások élnétségében, a szívhez szóló érzelmek lángoló és szenvedélyes áradásában szárnyalják túl, hanem csak a forma művészi tökéletességében, mely a reneszánsz virága és gyümölcse.²³⁾

Amit ír, annak már csak azért is súlya van, mert ő nemcsak képzeletben, hanem a gyakorlatban is járta a megvilágosodás és egyesülés útjait, és tapasztalt olyanokat is, miket se nyelv, se toll nem képes szavakba önteni.

Szemlélődésének tárgya ugyanaz, mint ami a Szeráfi Pátriárkát, vagy Szent Bonaventúrát is Istenhez emelte: az egész mindenség. A teremtett világ nem egyéb, mint az Isten képmása, emélfogva a Szerető lelke benne isteni Kedvesének tökéletességeit szemléli, és e szemléletből a három lelki képesség: az értelem, akarat és emlékezet szárnyain Hozzá emelkedik. A Szerető akarata igen magasra akart szállni, hogy jobban szerethesse Kedvesét és megparancsolta az értelemnek is, hogy emelkedjék fel minden képességével; az értelem ugyanazt a parancsot adta az emlékezetnek, és így mind a hárman felszálltak, hogy szemléljék a Kedvest és erényeit.²⁴⁾

Lullus misztikájában is éppúgy, mint bölcséletében, az egység előharcosa. Lelkiéletét nem osztja fokokra, hegyekre és várkastélyokra, mint a többi misztikusok. Ezek cellájuk magányában bibelődhettek ilyesmikkel, de neki más volt a feladata. Ő az örökös tevékenység forogtagából mintegy egyszeri szárnyalással emelkedik szeretett Istenéhez, megmutatva, hogy mennyire nem akadályozza a tevékenység a szemlélődő életet, hogy is akadályozhatná, mikor életének minden mozzanata, szívének legtitkosabb sóhajától a diadalmas vértanuságig, mind csak szeretetből fakad, abból a szeretetből, mely szemlélődő életének is csúcsa és teljessége. Ez a

²³⁾ M. y Pelayo: La ciencia espanolat. 111. p. 31. id. Longpré, 1129.

²⁴⁾ Amic e Amat: 123. id. Probst, W. u. W. 11. 4. 255.

szerepet intim közelséget teremt a Szerető és a Kedves között». A szeretet átvilágította azt a felhőfoslányt, mely a Szerető és Kedves között fekszik; erre az olyan fényes és ragyogó lett, mint a hold az éjszakában, mint a csillag a hajnalhasadásban és az értelem az akaratban és ezen a tündöklő felhőfoslányon át beszélgetett a Szerető Kedvesével».25) Bármennyire le is hullanak a válaszfalak az isteni kegyelem fényében, azért a Doktor Illuminatus sohasem tanít pantheizmust — mint egyesek vélik — mert sohasem téveszti össze a Teremtőt a Teremténnnyel: «Te Kedvesem oly teljes vagy, hogy eláraszthatsz és betölthetsz mindenkit, aki Neked magát egészen odaadja».26)

Raymundus ferences lelkületére jellemző, hogy a szemlélődésben is vallja a szentferenci elvet: non solum sibi vivere, sed aliis proficere! — Misztikája nem merül ki jámbor sóhajtozásban, hanem az inából Isten dicsőségéért és mások lelkiüdvéért önmagátáldozó szüntelen élettevékenységbe megy át. Önmagát festi, mikor így ír: «A Szerető virrasztott, bőjtölt, sírt, alamiznát adott és idegen földekre ment, hogy kedvesének akaratát betöltse és alattvalóit szeretetre indítsa». Lullus felfogása szerint a misztika sem öncélú, hanem arra szolgál, hogy hősi elszántságú apostolokat neveljen, akik Isten szeretetéért, ha kell, vérüket is készek kiontani.

Eznek a misztikának forrása nem az arab és perzsa álmodozók színes, de üres fantazmagóriája — mint azt néhány arabista próbálta kisütöni —, hanem a keresztény középkor Istent-kereső ideális lelkesülése, és Raymundus ferencesen elmélkedő, fogékony lelke, akinek minden Isten mérhetetlen szeretetéről beszél. Ezt a beszédét mi, a hétköznapiok szürke vándorai, közvetlenül nem értjük, de ő megértette és a középkori trubadúrok ezer színben pompázó nyelvén számunkra is érthetővé tette.

Ezek után láthatjuk, hogy Boldog Raymundus Lullus a középkornak kétségkívül kimagasló alakja, aki — Probst szerint — egyesíti magában nemcsak a középkornak, hanem az előző korszakoknak is minden tudományát, a bölcsélet, a teológia és a misztika terén egyaránt.27) Ezért van az, hogy jelentőségét még ma sem tudták a maga teljességében feltárni. Ha nem is lehet szó többé a lullusi bölcsélet újraélesztéséről, annyi mégis bizonyos, hogy neki, mint az egyetemesség előharcosának, részletekbe vesző korunk számáta még lesz mondanivalója, a bölcsélet, de legfőképp a misztika területén, természetesen mint minden ember, úgy ő is tévedhetett és egyben-másban tévedett is. De erre vonatkozólag minden elfogulatlan ember megegyezik Wadinggal abban, hogy: ha valami bottás írásai becsúsztak, ha szétszórtan hibák is vannak azokban, min-ezt Lullus bőségesen lemosta vérével; amit tintával vétkezett, Krisztus hitéért kiontott vérével nemesen lemosta. A dicső vértanuság minden gyanúsítást legyőz s ha valamit — egyébként rosszindulatból — szemére

25) Id. Longpré i. m. 1132.

26) Id. Probst. i. m. 256.

27) V. Ö. Probst i. m. 265.

hánynának, azt avval az egyetlen bizonyítékkal cáfoljuk, hogy lelkét adta Krisztusért és önmagát érte egészen föláldozta».²⁸⁾

Fr. Gedeon O. F. M.

FORRASMUNKAK:

- E. Longpré: Lulle Raymond; Dict. de Theologie IX. 1072—141.
 P. Sall Szilveszter O. F. M.: Raymundus Lullus, mint missziónárius. Szemináriumi dolgozatok. Budapest, 1931.
 Wissenschaft und Weisheit, 2. évf., 1935. 3. és 4. szám.
 Thomas Carreras y Artau: Raymund L. und der Geist seiner Philosophie
 Cramer von Bessel: Raymundo Lullios «Ars Magna».
 J. H. Probst: Ramon Lulls Mystik, ihre Grundlage, ihre Form.
 Th. C. y Artau: Die Metaphysischen Grundlagen der lullischen Phil.
 Ramon d. Alos—Moner: Lullistische Litteratur der Gegenwart.
 Raymundus Lullus: Disputatio Petri Clerici et Raymundi Phantastici.
 P. Schrotty Pál O. F. M.: A ferences missziókról. Bp. 1926.
 P. Takács Ince O. F. M.: Szent Ferenc Rendje. Bp. 1937.
 Supplementum et castigatio ad Scriptores Trium Ordinum S. Francisci
 Fr. Jo. H. Sbaralea, p. 111. Romae 1936.

Életünkből.

MAJUS 29. Szeretett Quardián atyánk névnapja. A reggeli ünnepélyes szentmisén a legújabb Beretvás-féle misét énekeltük. A megjelent számos vendéggel egyetemben arra kértük a jó Istent, hogy névnapos atyánkat tartsa meg még igen sokáig, hogy minél többször érezhessük atyai szívének áldó jóságát.

MAJUS 31. Megkezdődtek a praeparatiók. Mély csend az egész klerikátban. Most az agy dolgozik és a ferences voluntarizmus!

JÚNIUS 5. 12 és 19-én tartottuk meg évvégi vizsgáinkat, amelyeken Ft. P. Antal exminiszter, studium-praefektus elnökölt, a legutolsó vizsgán pedig Főtisztelendő P. Provinciális. A felsősök a dogmatica speciálisból, öszövet-ségi Szentírásból és egyházjogból; az alsósok dogmatica fundamentálisból, morális fundamentálisból, egyháztörténelemből, patrológiából és héber nyelvből vizsgáztak.

JÚNIUS 19 -25-ig. Ezen a héten tartottuk meg évi lelkigyakorlatunkat. A lelkigyakorlatot Főtisztelendő P. Horváth Domonkos, székesfehérvári ferences atya vezette. A ferences szívből fakadó elmélkedések imalánccá fonódtak lelkünk köré és a magunkbaszállás óráiban hisszük, hogy sikerült közelebb kerülnünk az Eucharisziához. A ferences lelkű, mély gondolatokat felvető Főtisztelendő Páter elérte kitzőtt célját és mi örülünk, nagyon örülünk annak, hogy franciskánusok vagyunk!

JÚNIUS 27. Ritka nap a gyöngyösi zárdában! Előző este Fr. Henrik, Gilbert, Kerény, Szerén, Remig, Flavius, Lukács, Gedeon, Teodor, Félix, Agapit, Máriusz, Gyula, Kristóf, Gyárfás, Pacifik, Gratus és Richárd felkapták kegyelmes Kriszton Endre egri segédpüspök úr kezéből a tonzúrát, ma pedig ugyanezek a két kisebb rendet, az ostiáriátust és lectorátust; Fr. Arnold és Metód az exorcistátust és acolytatust. Ezenkívül egy egri kispapot és nyolc testvérünket, Fr. Keresztélyt, Józafátot, Sebestyént, Otlokárt, Marcellint, Honort, Rókust és Flóriánt pappá szentelte. Testvéreink az újonnan ordináltak testvéri gyűrűjétől körülvéve végezték el első szentmiséjüket a Méltóságos püspök úrral együtt. Egy szívvel-lélekkel kértük az örök Főpapot, hogy az égből leszálló tűz mindörökre ott égjen legfiatalabb papjai lelkében és életükkel dicsőítsék Annak nagyságát, Akinek ma szolgálai, papjai lettek Melchizedek rendje szerint.

²⁸⁾ Bibliotheca univ. franciscana t. 111. p. 34. id. P. Sall S. i. m. 49.

JÚNIUS 29. Az újmisések közül P. Flórián ma mutatta be áldozatának zsengéjét a Mindenhatónak gyöngyösi templomunkban. Manuduktora Főfőtisztelendő P. Provinciális volt, szónoka pedig P. Zsigmond teológiai tanárunk. Ugyancsak ma léptek első ízben oltárhoz Drégelypalánkon P. Keresztély, akinek szónoka P. Anaklét, szécsényi noviciusmester volt; Budapesten P. Jozafát és P. Sebestyén, szónokaik P. Ozséb és P. Albin, Jászsalsószentgyörgyön pedig P. Ottokár, akinek szónoka P. Magiszter volt. Isten áldását kérjük az új papokra!

JÚNIUS 30. P. Flórián kedves szülei vendégül látták klerikátunkat. Meghitt, igazi ferences melegséggel telt perceket töltöttünk primiciánsunk szülei körében. Vendéglátásukat ez úton is mélységes hálával köszönjük meg és arra kérjük a jó Istent, hogy áldja meg az egész családot.

Este ünnepélyesen fogadtuk P. Imets Károly, generális vizitátor atyát.

JÚLIUS 1. Nagy napra virradt máma a fellobogózott és virágdíszes Nézsa község, amely már nem egy barátot, és papot adott az Egyháznak és Rendünknek. Ugyanis ma primiciázott Nézsa legújabb papfia: P. Marcellin, szónoka P. Damján volt, jászberényi hitoktató.

JÚLIUS 4. P. Hónor, aki erre az alkalomra hazajött a zágrábi egyetemről, ma mutatta be első szentmise-áldozatát bajai templomunkban. Manuduktora P. Bernardin volt, szónoka pedig P. Magiszter. Ugyancsak Egerben is primícia volt, ahol P. Rókus mutatta be első szentmiséjét. Manuduktora Főfőtisztelendő P. Antal, exminiszter, egri házfőnök atya volt.

JÚLIUS 18. Már napok óta lázas örömmel készültünk erre az ünnepre. A klerikát régi jótevője és az egész Provincia közszeretetének örvendő P. Medárdja, aki jelenleg amerikai kommisszárius, ma mondotta el ezüstmiséjét gyöngyösi templomunkban. Az ezüstfényben ragyogó oltárhoz ugyanaz vezette, aki 25 évvel ezelőtt is manuduktora volt, Főfőtisztelendő P. Antal exminiszter atya, egri házfőnök, a szószék magaslatán pedig ugyanannak az alakja jelent meg, aki 25 évvel ezelőtt is szónoka volt az akkor még 25 évvel fiatalabb P. Medárdnak: P. Uzdóczy Zdravec István püspök úr. Lélekbemarkoló beszédének hatása alatt csak még buzgóbban imádkoztunk szeretett Medárd atyánkért, hogy amint a jó Isten megengedte, hogy megérje egészséggel, munkás élettel az ezüstmisét, éppúgy érje meg az aranymiséjét is, amikor majd aranyló kalászkok fognak lengeni az oltár felett, mint szimbolumai a Jézusért és Rendért végzett munkának.

Az ezüstmisét táviratilag köszöntötte Pacelli bíboros, aki a Szentatya, dícsőségesen uralkodó XI. Pius pápa áldását küldte, a Rend legfőbb előjárója, a római generális, majd P. Provinciális, sok-sok előkelőség, rokon, házfőnökök, lelkigyermek és amerikai ismerősök.

Pasaréten a mai napon mutatta be első szentmiséjét P. Amand, akinek manuduktora P. Ráfáel, szónoka pedig P. Magiszter volt. Drávaszentlesen pedig P. Szaniszló primiciázott. Szónoka P. Kázmér volt.

JÚLIUS 19. Medárd atya jóvoltából egésznapos kirándulás a Kékesre. Bár délután legtöbbszörig áztunk a hirtelen ráncszakadó záportól, az mégsem rontotta el a jó hangulatot. Ezúttal is köszönjük Jótevőnk szeretetteljes jóságát!

JÚLIUS 20. Ma búcsúztunk el szeretett házfőnök atyánktól, P. Kováts Raymundtól, akit a Káptalan Szécsénybe helyezett. Ismételten köszönjük szeretetét, amellyel gondunkat viselte és kérjük a jó Istent, fizessen meg mindent százszorosán. Ugyancsak Szécsénybe helyezték P. Lipótot. A fiatal atyák közül P. Keresztély Siklóstra, P. Jozafát Csongrádra, P. Sebestyén Jászberénybe, P. Othmár Pasarétre és P. Felicián Gyöngyösre kapott áthelyezést. A jó Isten áldása kísérelje a fiatal atyák munkáját.

JÚLIUS 26. Megérkezett P. Kolos, új vikárius atyánk. Hazajött, hisz valamennyien már vollunk alattvalói Jászberényben. Ugyanazzal a régi szeretettel köszöntöttük új állomáshelyén, amellyel Jászberényben is körülvettük. Isten hozta! Vele érkezett Fr. Gregorië Bogomir is, aki Horvátországból érkezett hozzánk és miután Jászberényben elvégezte a filozófiát, most teológiánkon folytatja tanulmányait.

AUGUSZTUS 3. Fr. Tóbiás is megérkezett, hogy folytassa betegsége miatt abbamaradt tanulmányait.

AUGUSZTUS 22. Rendünk legfőbb előjáróját, római generális atyánkat fogadtuk ünnepélyesen a mai napon. Csak néhány órát töltött ugyan körünkben, de közvetlen atyai szeretetével valamennyiünket meghódított. Hogy mi is kimutassuk szeretetünket, latin akadémiát rendeztünk tiszteletére. Generális atyánk képével díszített Meghívó:

Academia Sollemnis
in honorem

Reverendissimi Patris Leonardi Mariae Bello

Ministri Generalis Totius Ordinis Fratrum Minorum, occasione visitationis paternae, ab obsequentissimis filiis, Studentibus Theologiae Provinciae S. Joannis a Capistrano in Hungaria, Gyöngyös celebrata.

PROGRAMMA SOLLEMNE:

1. Cantus ad 4 voces, Liszt-Kerényi: Vigyázz az égi jelre. Cantat chorus Studentium Theologorum dirigente P. Marcellino Zentai stud. theol. V. anni.

2. Sermo salutans, habet P. Oltocarus Tóth stud. theol. V. anni.

3. Cantus ad 3 voces, Sik-Halmos: 18. et 97. Psalmi. Cantat chorus Studentium Theologorum dirigente P. Marcellino Zentai.

4. Studium, Fr. Melchior Réti stud. theol. IV. anni: Mediatio universalis B. M. Virginis quoad gratias in doctrina B. Pelbarti de Temesvár. Recitat auctor.

5. Cantus ad 3 voces, B. Marcellino: Ave Maria. Cantat chorus Studentium Theologorum dirigente P. Marcellino Zentai.

6. Melodrama per chorum Studentium Theologorum pronuntiatum immiscente proclamatione Fr. Lucae Máriaföldi stud. theol. III. anni.

7. Cantus ad 4 voces, P. Polycarpus Szabó ofm.: Plaude turba pauper-cula. Cantat chorus Studentium Theologorum dirigente P. Marcellino Zentai stud. theol. V. anni.

Lilánia után latinnyelvű beszédet intézett hozzánk Generális Atyánk, amelyben lelkes szavakkal buzdított bennünket a franciskánus iskola megbecsülésére, a franciskánus szellem megszeretésére és a hagyományos magyar Mária-tiszteletre. Szavait Provinciális atyánk köszönte meg, aki Generális atyánkat kísérte. Lelkes éljenzésünk közben szállt be Generális atyánk az autóba, hogy Jászberényi klerikátházunkat is megörvendeztesse látogatásával.

SZEPTEMBER 7. Az ideai első rekollekciós nap. P. Magister az ideai rekollekciókat az Eucharistia köré szándékozik csoportosítani s így belekapcsolódnunk mi is az eucharisztikus szentévké. Bele kell hatolnunk mélyen az Eucharistia szellemébe, mert ez teremti meg bennünk az igazi papi lelkületet és szellemet. Kell, hogy az első keresztények szeretete töltse el szívünket; az ő szeretetüket pedig az Eucharistia táplálta. El kell sajátítani az Eucharistia szellemét, mert hisz a magyar nép papjai leszünk és ezért már most is dolgoznunk és imádkoznunk kell az Euch. Kongresszus diadaláért, amelynek mély nyomokat kell hagynia magyar népünk lelkében. Az Eucharistia fénykörének tudata és gondolata állandóan égjen ott szívünkben és egyesüljünk Vele minél többször. Mert Krisztus Személye nem megközelíthetetlen. Sőt olyan egységbe kell Vele lépnünk, amilyen más már nem is létezik a földön. Ez fölséges isteni csoda. «Aki eszi testemet és issza véreimet...» itt lényeges egybeforradás van! Ennek a gondolatnak kifejtése és átélése lesz tehát ideai rekollekciónk centruma, amire kérjük az Eucharisztikus Jézus áldását.

SZEPTEMBER 8. Ismét nagy napra virradtunk! Ugyanis a reggeli ünnepélyes szentmise alatt Fr. Henrik, Gilbert, Kerény, Szerén, Remig, Flavius, Lukács, Gedeon, Teodor, Félix, Agapil, Máriusz, Gyula, és Kristóf testvérek örök hűséget esküdtek Krisztus Királynak és Szent Ferenc Atyánknak. Amikor most örökre lemondtak a világ hiúságairól, arra kértük a jó Istent, árássa el őket isteni Szívének szeretetével, hogy a szegénység, tisztaság és engedelmesség, különösen pedig a ferences szellem világot alakító útjáról soha le ne térjenek, hanem mint igazi ferencesek mutassák meg a világnak azt az utat, amelyen elérhet az igazi boldogságra.

SZEPTEMBER 10. Vége a nyárnak, vége a vakációnak! Veni Sancte! Studium-praefectusunk, Főt. P. Kolos, rámutatott a ferences egyéniség kialakításához szükséges követelményekre és buzdított bennünket a tanulásra, hogy annak idején majd az élet minden körülményei között megállhassuk

helyünket. Szeretett Provinciális atyánk pedig akadályoztatása, miatt levélben üdvözölt bennünket és munkára, lankadatlan kitartásra buzdította klerikus fiait.

P. Amand és P. Szaniszló, akik velünk töltötték a nyarat, szintén vissza-indultak a bécsi egyetemre.

SZEPTEMBER 27. Szüreteltünk a hagyományos keretek között. A szüreten megjelent P. Antal exminiszter atya is, akinek közvetlen, szeretetteljes leereszkedése csak még fokozta hangulatunkat.

SZEPTEMBER 28. P. Honor és Fr. Remig elindultak a zágrábi egyetemre.

SZEPTEMBER 30. Délután Főt Magnin Adorján, prépost, felsővárosi plébános vendégei voltunk püspöki szállójében. Vendégszeretetét és jószágát Ierences hálával viszonzozzuk!

Fr. Gilbert O. F. M.
krónikás.

Jászberényi krónika.

MAJUS 15. Első fürdőző napunk. A klerikus testvérek egyik nyári öröme; a Zagya vizontláthatta régi barnaruhás vendégeit, akik vegyes érzelmek között barátkoztak vele.

MAJUS 16. Az a kitüntetés ért bennünket, hogy a szolnoki templomszentelés nagy ünnepségén öt testvérünk az egyházi ténykedésekben segídezhetett.

MAJUS 23. P. Provinciális e napon adta át templomunk egyik legszebb mellékoltárát, Márton Lajos kedves hatású festményével ékeskedő Szent Teréz oltárt a templomi szolgálatokra. Délután az Eucharisztikus év megnyitásán vettünk részt.

JÚNIUS 2. Egyik legmelegebb napunkra ébredtünk. A filozófiai, érettségi s VII. osztályos görög vizsgák kezdődtek meg.

JÚNIUS 6. Szeretett jó P. Quardiánunk névnapját ültük. Quardián-anya hangsúlyozta azon rokonérzését, mellyel a zárda iránt mindig viseltetett, egyben pedig kért bennünket, hogy az előjárók helyes értékelését fáradságos, felelősségteljes munkájuk után sohse tévesszük szemelől.

JÚNIUS 11–12. Meghallgattuk az apácazárda udvarán tartott katolikus napok előadásait, amelyeken dr. Lotz Antal szfőv. biz. tag, dr. Korompay Károly, dr. Szunyogh Xavér igyekeztek a magyar katolicizmus bajaira s azok orvoslási módjára rámutatni a katolikus közönség előtt.

JÚNIUS 17. Egy év fáradságos munkájának eredményéért mondtunk köszönetet az ég Urának a Te Deum hálaadó szavaiban. A napot Provinciális-atyánkkal tett csónakkirándulással zártuk.

JÚNIUS 18. P. Rajnér, mariánus atya vezetésével megkezdtük évi lelki-gyakorlatunkat. A lelki-gyakorlatos atya egyszerű, de szerzetesi jellemről, komoly felkészültségről tanuskodó beszédeivel hivatásunkat, életcélunkat állította elénk a boldogság, a szerzetesi érények, a szerzetes és Krisztus közötti kapcsolatok kifejtésével.

JÚNIUS 25. Főtisztelendő P. Imets Károly, Vizitátor Generális-anya jött be a vizita megkezdésére, amellyel — mint ezt programmbeszédében mondotta — a zárda tagjainak és a Provinciának javát akarja mindenekelőtt elősegíteni.

JULIUS 14. A Capitulum Provinciale napja, amikor is a vakáció egyik legsikerültebb kirándulását rendeztük Marián, Anaklét, Szalvátor atyák szívélyes társaságában.

JULIUS 22. Mély tisztelettel, szeretettel fogadtuk zárdánk új vezetőjét, P. Szencsár Pétert, aki beköszöntő beszédjében azt a programot tűzte maga elé, hogy minden lépésében a szent regulát fogja szemelőtt tartani. Egyben a zárda nevében meglehangú búcsúztatást adott a volt házfőnök-atyának, P. Kolosnak.

JULIUS 28. Névnapi tiszteletünket tettük P. Akos, lektor-atyánál, aki a filozófiai tanulmányokat megfelelő komoly céllal tudta mindig közel hozni ifjú hallgatói lelkéhez.

AUGUSZTUS 8. P. Pacifico Capobianco, római lektor, P. Aladár gyöngyösi quardián és magiszter-anya kíséretében látogatást tett zárdánkban. Egész nap kitűnően érezte magát a berényi családban.

AUGUSZTUS 11. Fr. Pompár Primus testvérünk búcsúzott el tőlünk. Provinciális-atyánk engedélyével Amerikában folytatja tanulmányait.

AUGUSZTUS 20. A zágrábi zárdából küldött horvát testvér, Fr. Anasztáz megérkezett hozzánk.

AUGUSZTUS 22. A város elöljáróságával és közönségével együtt ünnepélyesen fogadtuk RR. P. Bello Leonardus Generális-atyát este 7 órakor. A fogadás alkalmával Rssimus P. Generális beszélt hozzánk, a harmadrendi tagokhoz és a város vezetőségéhez. A ferences áldás után a zárda ünnepi vacsorát adott. A hétfői napon pedig műsoros ünnepélyt rendeztünk Kultúr-házunkban: a Generális-anya tiszteletére. Kiemelkedő számok: Fr. Julián beszéde, P. Magiszter és Fr. Alajos zenei együttese voltak. A Generális-anya az ezután még nálunk töltött néhány kedves óra elmúltával megáldott bennünket, s P. Hermenegild, Provinciális-atyánk és P. Biasi társaságában folytatta útját.

AUGUSZTUS 27. Két kedves vendéget látott újra zárdánk. P. König Kelemen s a misszionárius, egyben kitűnő szemspeciálista P. János sziléziai atyát.

AUGUSZTUS 28. Metód testvér magyarországi zárdalátogatásai és csehországi tartózkodása után sok kedves élménnyel hazatért berényi otthonába.

AUGUSZTUS 30. Őszinte vidámságban fogadtuk új testvéreinket: Fr. Chrisogonus, Gottfried, Pelbárt, Tamás, Rupert, Oszkár, Aristid és Silvjust a noviciát utáni első állomásukon, majd P. Magiszter az oratóriumban rövid szentbeszédben fogadalmuk szentségét, felelősségteljes voltát állította eléjük, egyben pedig a mi testvéri irányításunkra bízta őket.

SZEPTEMBER 9. A vakáció lejárt, s a Veni Sancte hanjai figyelmeztettek bennünket a nagy szellemi munkára.

SZEPTEMBER 16. Gyönyörű időben sikerült a szüreti napot is megrendezni az atyákkal együtt. A vidámság nem hiányzott.

Jászberény, 1937. október 8.

Fr. Marcialis
krónikás.

Üzenetek.

SZOMBATHELY. A megígért levelet vártuk! Az «Ifjúság» megérkezett. Gratulálunk! A levelet még mindig várjuk. Pax!

VAJDAHUNYAD. Semmi hírt sem hallunk. Mit jelentsen ez? Sok üdvözet!

CSIKSOMLYÓ. Kis lapjukat megkaptuk. Buzdultunk odaadó munkálkodásukon. Jó munkát az új tanévben.

JÁSZBERÉNY. Semmi hang... teljes némaság. Pedig közel van egymáshoz a Zagyva és a Mátra. Szeretetteljes üdvözet.

BÉCS. Amand, Szaniszló! hogyan sikerült a görög érettségi? Várjuk a megígért dolgokat! Amand, hogy állunk a könyvvel? Laci, Laci, ... Meddig várunk még? Beszámolót a kellemesen töltött vakációról! Üdv a szóciktól és mindenkitől.

ZÁGRÁB. Hogy érkezted meg Remig testvérünk? Hónor, inkább te küldjél beszámolót, a Remigé talán nem lesz elég tárgyilagos, lévén ő a közvetlen átéltje a dolgoknak.

RÓMA. A közvetlen forrás többet ér. Bizonyára mire az Umbria megjelenik már megkapod a szóbeli üdvözetet! Pax et Bonum!

BRESLAU. Megérkezéseted néhány sorban szeretnénk volna olvasni. Pax!
1937.

XI. JAHRGANG.

Nr. 3.

MAGYAR UMBRIA. (Ungarisches Umbrien.)

Quartalschrift der Franziskaner-Theologen in Gyöngyös, Ungarn.

— Kézirat gyanánt. —

Kiadásért felel: Gyöngyösi Ferences Teológia.

Kaplextrán-Nyomda, Vác.

Művezető: Farkass Károly.